

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет фінансів

Кафедра корпоративних фінансів і контролінгу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «Корпоративні фінанси»

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»

Форма навчання: очна (денна)
очна (денна), заочна, дистанційна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Забезпечення платоспроможності корпоративного підприємства в
умовах геополітичних криз»

(назва теми)
здобувача Бойченко Катерини Ігорівни

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
Терещенко О.О.

(підпис)

**Робота допущена до захисту передекзаменаційною комісією з
атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу:
доктор економічних наук,
професор Терещенко О.О.

(підпис)

Київ 2024

ЗМІСТ

Вступ	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	6
1.1 Сутність платоспроможності та її ролі у забезпеченні життєздатності підприємства.....	6
1.2 Ризики дефолту: причини та наслідки	13
1.3 Геополітичні кризи, їх ризики та вплив на фінансові параметри підприємства	19
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «АГРОСВІТ»	24
2.1 Характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства	24
2.2 Аналіз показників та факторів впливу на платоспроможність підприємства.....	27
2.3 Оцінка впливу платоспроможності на фінансову та інвестиційну діяльність підприємства.....	37
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	42
3.1 Система раннього прогнозування та реагування на загрози дефолту	42
3.2 Заходи із забезпечення стійкості підприємств до геополітичних криз	47
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ.....	61

Вступ

Актуальність теми. Зростанням нестабільності світової економіки та посиленням геополітичних ризиків, що особливо сильно відчувається в Україні. Військова агресія російської федерації призвела до руйнування інфраструктури, втрати ринків збуту та фінансових активів, що поставило під загрозу існування багатьох підприємств. Крім того, український бізнес стикається з високим рівнем корупції, недосконалістю законодавства та обмеженим доступом до фінансування, що ускладнює забезпечення платоспроможності.

Розробка ефективних стратегій забезпечення платоспроможності в умовах геополітичних криз є критично важливою для виживання та розвитку українських підприємств. Це дозволить їм адаптуватися до нових реалій, мінімізувати втрати та забезпечити сталий розвиток навіть в умовах нестабільності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями забезпечення платоспроможності підприємств займалися зарубіжні науковці такі як Вахович Дж. М., Ерхардт М.С., а також українські: Шостак Л.О., Булик Д.Т., Чумак В.Д, Фурса В.А., Томчук О.Ф.

У своїх працях зарубіжні вчені фокусувалися на теоретичних аспектах ліквідності та платоспроможності, розробці моделей та методів їх оцінки, а також аналізу впливу різних факторів на ці показники. Українські науковці досліджували особливості ліквідності та платоспроможності українських підприємств, адаптували зарубіжний досвід до вітчизняних умов, розробляли рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості підприємств.

Мета і завдання дослідження. Теоретико-методичні засади забезпечення платоспроможності підприємств та обґрунтування рекомендації щодо мінімізації ризиків дефолту в часи геополітичних криз. Розробити комплексний підхід до забезпечення платоспроможності корпоративних підприємств в умовах геополітичних криз, враховуючи специфіку української економіки, та запропонувати практичні рекомендації щодо його впровадження.

Досягнення поставленої мети вимагає вирішення комплексу взаємозв'язаних завдань:

- Визначити ключові аспекти та особливості платоспроможності корпоративних підприємств.
- Проаналізувати ризик дефолту, його причини та наслідки.
- Проаналізувати як геополітичні кризи впливають на фінансові параметри підприємства.
- Ознайомитись з характеристикою фінансово-господарської діяльності підприємства.
- Провести порівняльний аналіз динаміки показників платоспроможності за кілька років.
- Оцінити вплив платоспроможності на діяльність підприємства.
- Розробити рекомендації щодо попередження та раннього прогнозування геополітичних криз.
- Проаналізувати заходи з попередження та запобігання впливу геополітичних криз.

Об'єктом дослідження. Платоспроможність підприємств та шляхи мінімізації ризиків дефолту.

Предметом дослідження. Методи та інструменти забезпечення стійкості корпоративного підприємства до геополітичних криз.

Методи дослідження. Під час теоретичного дослідження забезпечення платоспроможності підприємств та огляду наукових статей було використано інформаційно-логічний метод. При оцінці стану підприємства було використано метод коефіцієнтів та метод порівняння, який є ключовим інструментом аналізу та дає змогу оцінити як окремі аспекти діяльності підприємства, так і його загальну ефективність. Це досягається шляхом зіставлення абсолютних та відносних показників.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Результати дослідження сприяють розвитку теоретичних концепцій

та моделей управління платоспроможністю підприємств в умовах геополітичних криз. На основі отриманих результатів можна розробити методичні рекомендації для підприємств щодо підвищення їхньої платоспроможності та стійкості до геополітичних криз.

А також це дозволить підприємствам знизити ризики, пов'язані з геополітичними кризами, та мінімізувати їхні негативні наслідки. Що включає розробку планів дій на випадок криз, створення резервних фондів тощо.

Інформаційною базою дослідження є статті у наукових журналах, праці вітчизняних та зарубіжних авторів, що досліджують проблематику платоспроможності та фінансової стійкості підприємств. Законодавчі та нормативні акти Національного банку України, Міністерства фінансів України, міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). Фінансова звітність підприємств та офіційна статистика Державної служби статистики, Світового банку, Міжнародного валютного фонду. Матеріали фінансової звітності ТОВ «АГРОСВІТ».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. У роботі 5 рисунків та 16 таблиць. Список використаних джерел налічує 37 найменування

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Сутність платоспроможності та її ролі у забезпеченні життєздатності підприємства

Корпоративні підприємства відіграють важливу роль у сучасній економіці. Їх діяльність охоплює широкий спектр галузей, від виробництва та торгівлі до надання послуг. Ці підприємства характеризуються значними розмірами, складною структурою та ієрархією.

Питання забезпечення платоспроможності завжди було актуальним предметом економічних досліджень. Це пов'язано з тим, що дане поняття є невід'ємною частиною ринкової економіки.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) визначає платоспроможність як "здатність країни обслуговувати свої зовнішні борги". Це означає, що країна має мати достатньо іноземної валюти, щоб покривати свої зобов'язання перед іншими країнами, міжнародними організаціями та приватними кредиторами [1].

Бен Бернанке, колишній голова Федеральної резервної системи США, дає більш широке визначення платоспроможності. Він стверджує, що платоспроможність - це "здатність економіки генерувати достатньо доходів для покриття своїх витрат". Це включає як приватні, так і державні витрати [3].

Варто зазначити, що платоспроможність – динамічний показник, на який впливає ціла низка факторів. Серед них: економічні умови (внутрішні та зовнішні), рівень інфляції, безробіття та процентних ставок, політична ситуація (стабільність, корупція, геополітичні ризики), стан фінансової системи (ефективність банків, доступність кредитів) та міжнародні відносини (відносини з іншими країнами,

доступ до ринків капіталу).

Важливо розуміти, що платоспроможність – це не просто наявність коштів, а й питання їх ефективного використання. Компанія може мати значні ресурси, але якщо не вміє їх раціонально застосовувати, вона може зіткнутися з проблемами платоспроможності.

Сучасне ділове середовище характеризується жорсткою конкуренцією, що ставить перед підприємствами виклики, щодо ефективного управління капіталом. Зростаюча роль боргового фінансування в умовах сучасного ринку капіталу також потребує ретельного аналізу та обґрунтованого підходу.

Таким чином планування та вибір оптимального способу залучення коштів є ключовими факторами для оптимізації структури капіталу та мінімізації негативних наслідків.

На ранніх етапах розвитку, коли компанія потребує значних інвестицій для розширення та зростання, залучення боргового фінансування є дуже поширеним способом. Завдяки кредитам або позикам, підприємство може отримати необхідні ресурси для розвитку виробництва, збільшення обсягів продажів та, як наслідок, отримання прибутку. Це, в свою чергу, стимулює подальше зростання та зміцнення позицій на ринку [4].

Однак, недостатній аналіз ризиків призводить до негативних наслідків. Нездатність погасити заборгованість вчасно може призвести до штрафних санкцій, погіршення кредитної історії та втрати довіри з боку кредиторів або ж банкрутства. Це, в свою чергу, може ускладнити або зробити неможливим отримання нових кредитів у майбутньому, що може негативно вплинути на плани розвитку та зростання.

На більш тривалих етапах розвитку, коли компанія має стійку фінансову позицію, заборгованість може використовуватися для оптимізації структури капіталу та зниження податкового навантаження. Проте, важливо зважувати всі ризики та обирати оптимальні способи фінансування, щоб не допустити надмірної залежності від боргових зобов'язань.

Тому важливо заздалегідь розробити обґрунтований план погашення боргу,

який буде забезпечувати впорядковане розширення діяльності та виробництва.

Сталий прогрес є основою довгострокового розвитку підприємства. План погашення боргу потребує постійного оновлення, змін та оптимізації з урахуванням змін на ринку, в галузі, а також з урахуванням специфіки самого підприємства. Недосконалий режим управління може призвести до неефективного використання активів підприємства, що негативно впливає на його платоспроможність.

Важливим аспектом зміцнення внутрішнього управління є контроль над грошовими потоками, адже є ключовими для підприємства. Будь-які проблеми з грошовим потоком негативно впливають на роботу всього підприємства [4].

Для досягнення провідних позицій у галузі підприємство повинне мати унікальний спосіб роботи, не завжди слідуючи за загальноприйнятими практиками. Таким чином, внутрішнє управління підприємствами має значний вплив на забезпечення життєздатності та платоспроможності підприємства.

Платоспроможність тісно пов'язана з банкрутством. Коли компанія не може виконувати свої фінансові зобов'язання, виникає ризик банкрутства. Це може бути спричинено нестачею ліквідних активів, нездатністю рефінансувати борг, порушенням умов кредитних договорів, втратою довіри кредиторів, а також зовнішніми факторами.

Якщо компанія не може виконувати свої зобов'язання, то це не є причиною для оголошення банкрутства. Підприємство може вдатись до реструктуризації боргу, тобто переглянути умов кредитних договорів задля продовження термінів сплати або ж зниження відсотків. Це допомагає відновити платоспроможність та уникнути банкрутства, проте використання цього інструменту не завжди є ефективним і може лише відтермінувати ліквідацію підприємства.

В Україні ж цей процес регулюється Кодексом України з процедур банкрутства (КУзПБ), який визначає порядок визнання боржника банкрутом та погашення його боргів. Його основна мета полягає у тому, щоб відновити платоспроможність боржника або, якщо це неможливо, задовольнити вимоги кредиторів у максимально можливій мірі [5].

Поширені визначені процедури банкрутства у КУзПБ їхня класифікація наведені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Процедури банкрутства згідно КУзПБ

Процедура	Визначення
Розпорядження майном боржника	призначається арбітражний керуючий, який здійснює контроль за діяльністю боржника, веде облік його майна та розрахунків.
Санація	передбачає оздоровлення боржника шляхом реструктуризації його боргів та затвердження плану санації.
Реструктуризація боргів	передбачає зміну строків і порядку погашення боргів боржника.
Ліквідація	передбачає продаж майна боржника з метою погашення боргів.

Джерело: розроблено автором на основі [5]

Таким чином можна виділити особливості банкрутств саме корпоративних підприємств, а саме те, що процедура банкрутства може бути ініційована боржником, кредитором або судом. Або ж те, що кодекс передбачає спеціальні правила для банкрутства банків, страхових компаній та інших фінансових установ.

Щоб оцінити загальний стан підприємств в Україні доцільно розглянути чистий прибуток (збиток) підприємств (рис. 1.2) за 2020-2022 роки.

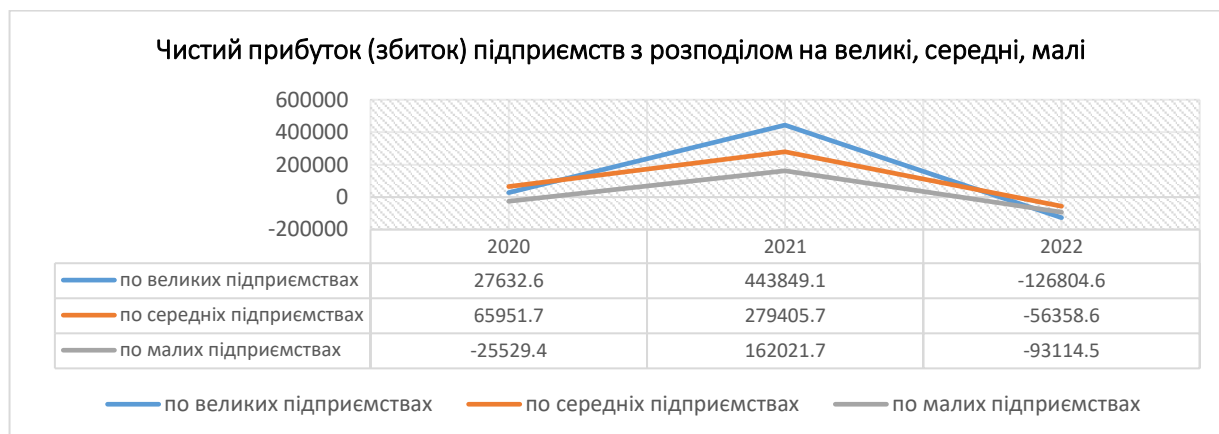

Рисунок 1.2 – Чистий прибуток (збиток) підприємств з розподілом на великі, середні, малі за 2020-2022 роки, тис. грн.

Джерело: сформовано автором на основі даних Державної служби статистики за 2020-2022 роки

Отже, з наведеного рисунка ми бачимо, що саме в період COVID-19 у 2020 році негативно вплинув на фінансовий стан підприємств та спричинив падіння попиту на продукцію та послуги.

Військові дії, які тривають з 24 лютого 2022 року, призвели до значних збитків для підприємств усіх форм власності. Виробничі потужності були пошкоджені або знищені, а логістичні ланцюжки були порушені. Це призвело до зниження обсягів виробництва та реалізації продукції, а також до зростання витрат.

Також війна призвела до різкого зменшення кількості підприємств, які працювали. Підприємства у більшості випадків були знищені на північному, південному та східному напрямку (рис.1.3).

Рисунок 1.3 – Кількість діючих суб'єктів господарювання в Україні за 2018-2022 роки

Джерело: сформовано автором на основі даних Державної служби статистики за 2018-2022 роки

Таким чином, аналіз платоспроможності є невід'ємною частиною комплексної оцінки фінансового стану підприємства. Він дозволяє виявити потенційні проблеми, оцінити ризики та розробити ефективні управлінські рішення, спрямовані на забезпечення платоспроможності та довгострокової конкурентоспроможності компанії.

Комплексна оцінка фінансової стійкості сільськогосподарського підприємства в умовах звичайної діяльності або прогнозованих змін включає детальний аналіз різних аспектів його фінансового стану. Це включає вивчення структури активів, відстеження змін у складі активів та джерелах їх фінансування,

оцінку ліквідності, загального фінансового стану, рівня ділової активності та рентабельності.

Розрахунок фінансових коефіцієнтів є невід'ємною частиною цього аналізу, оскільки він надає кількісну оцінку фінансових ризиків, з якими стикається підприємство, та його залежності від зовнішніх джерел фінансування, зокрема від позикових коштів. Ці коефіцієнти дозволяють глибше зрозуміти фінансову стійкість підприємства та його здатність протистояти можливим негативним впливам (табл.1.4).

Таблиця 1.4 – Показники ліквідності активів

Назва показника	Формула розрахунку з використанням статей балансу	Орієнтовне значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{Ряд. 1160} + \text{ряд. 1165}}{\text{Ряд. 1695}}$	> 0
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{Ряд. 1195} - (\text{ряд.1100} + \text{ряд.1110})}{\text{Ряд. 1695}}$	0.6-0.8
Коефіцієнт поточної ліквідності	$\frac{\text{Ряд. 1195}}{\text{Ряд. 1695}}$	> 1

Джерело: сформовано автором на основі даних [33]

Наведені коефіцієнти, будучи відносними величинами, можуть залишатися стабільними або змінюватися незначно з часом, навіть при значних коливаннях їх складових. Тому для кращого розуміння стану компанії варто додатково факторний аналіз.

Під ліквідністю розуміється здатність підприємства перетворити активи на кошти протягом певного часу, тому найкоротший період свідчить про найбільшу ліквідність саме певного виду активів.

Для оцінки ефективності використання капіталу підприємства необхідно проаналізувати ряд показників. Показники рентабельності відображають прибутковість використання капіталу, вкладеного в активи підприємства, власний капітал та реалізацію продукції. Показники фінансової стійкості характеризують структуру капіталу та рівень фінансової незалежності підприємства, що наведені в

додатку А-1.

Комплексний аналіз цих показників дозволить оцінити не лише ефективність використання капіталу, а й фінансову стійкість підприємства, його здатність генерувати прибуток та протистояти фінансовим ризикам.

Аналіз взаємозв'язку між показниками, що впливають на ліквідність та платоспроможність підприємства, підтверджує, що платоспроможність підприємства безпосередньо залежить від стану та структури його оборотних активів. Іншими словами, чим вища ефективність управління оборотними активами, тим вищий рівень платоспроможності підприємства.

Додатково можна зазначити, що ця залежність має динамічний характер, оскільки стан оборотних активів постійно змінюється під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів. Тому важливо не лише забезпечити високий ліквідності, але й підтримувати його шляхом ефективного управління оборотними активами, враховуючи поточну економічну ситуацію та особливості діяльності підприємства.

1.2 Ризики дефолту: причини та наслідки

Ризик дефолту — це ймовірність того, що позичальник не зможе повністю та своєчасно сплатити основну суму та відсотки відповідно до умов боргового забезпечення. Також ризик дефолту є одним із компонентів кредитного ризику.

Розуміння ризику дефолту є ключовим аспектом оцінки державних та корпоративних облігацій, а також кредитних деривативів, таких як кредитні дефолтні свопи (CDS). Його значення зростає, коли мова йде про високоякісні облігації з низьким ризиком дефолту. У таких випадках знання ймовірності дефолту стає важливішим, ніж прогнозування збитків у разі його настання [6].

Ризик дефолту відіграє ключову роль у визначенні ціни та дохідності облігацій. Чим вище ризик дефолту, тим вище, як правило, процентні ставки за облігаціями. Емітенти облігацій з високим ризиком дефолту можуть стикатися з труднощами при доступі до ринків капіталу, що негативно впливає на їхні можливості щодо фінансування.

Оцінка ризику дефолту - це важливий інструмент для інвесторів, який допомагає їм приймати обґрунтовані рішення щодо інвестування в облігації та кредитні деривативи. Розуміння ймовірності дефолту та його впливу на ціну та дохідність дає можливість інвесторам краще оцінювати ризики та потенційну прибутковість своїх інвестицій [7].

Хоча визначення ризику дефолту досить просте, його вимірювання ж включає багато факторів. Рівень ризику дефолту в основному залежить від спроможності позичальника; тобто здатність позичальника вчасно сплачувати борг. На спроможність позичальника впливає багато факторів.

1. Фінансовий стан боржника

Компанії, які мають більшу частку позикового капіталу зазвичай мають гіршу кредитну історію, ніж ті, хто зовсім не залучає кредитне фінансування або ж у невеликій кількості. Це означає, що таким підприємствам важче отримати нові позики або кредити та зазвичай під вищі відсотки. Це пов'язано з тим, що висока

частка боргового капіталу може свідчити про ризик неплатоспроможності.

Для оцінки фінансового стану боржника використовується аналіз основних показників: прибутковості, грошових потоків, коефіцієнтів покриття, ліквідності.

Компанії з високим боргом можуть бути більш ризикованими для кредиторів, адже їм може бути важче погасити свої зобов'язання. Тому такі компанії, як правило, мають меншу кредитоспроможність, що може призвести до більш високих процентних ставок за кредитами та інших форм фінансування.

З іншого боку, компанії з невеликими боргами, ліквідними активами або високими грошовими потоками відносно боргу, як правило, вважаються більш кредитоспроможними. Це пов'язано з тим, що вони мають менший ризик неплатоспроможності і їм легше погасити свої зобов'язання.

2. Економічний цикл і галузеві умови

Зовнішні економічні фактори та проблеми, з якими стикаються клієнти або постачальники, можуть негативно вплинути на результативність компанії. Навіть при умові, що компанія демонструє стабільні результати діяльності, макроекономічний спад або слабкість галузі можуть призвести до погіршення її кредитоспроможності та збільшення ризику невиконання зобов'язань за облігаціями.

3. Валютний ризик

Коли компанія має борги в одній валюті, а отримує прибуток в іншій, вона стає вразливою до коливань курсів. Різкі зміни в обмінних курсах можуть істотно вплинути на її фінансове становище та кредитоспроможність. Незахищеність від валютних ризиків може призвести до значних проблем, тому компаніям важливо вживати заходів для їхнього хеджування.

Наприклад, якщо компанія взяла кредит в доларах США, а її доходи надходять в євро, то при ослабленні євро до долара їй буде потрібно більше євро, щоб погасити той самий борг. Це може призвести до зменшення прибутку, а в деяких випадках і до дефолту.

Щоб уникнути таких проблем, компанії можуть використовувати різні інструменти хеджування валютних ризиків, такі як ф'ючерсні контракти, опціони

або валютні свопи. Ці інструменти дозволяють зафіксувати курс валюти на певний період часу, що дає можливість прогнозувати свої витрати та доходи більш точно.

4. Політичні фактори та верховенство права

Геополітична нестабільність, війна, зміна режиму, чи корумпованість середовища можуть суттєво ускладнити для боржника виконання його зобов'язань. Збір платежів та захист прав кредитора стають складнішими та більш ризикованими.

Облігації, випущені компаніями з країн з нестабільною економікою чи політичною ситуацією, мають підвищений ризик дефолту. Це пов'язано з непередбачуваністю політичної та економічної ситуації, що може негативно вплинути на діяльність компаній та їхню здатність обслуговувати борг.

Інвестори, які купують облігації з таких країн, повинні усвідомлювати цю ризикованість та готові до ймовірності дефолту. Їм рекомендується ретельно дослідити політичну та економічну ситуацію в країні, а також фінансовий стан та ділову репутацію емітента облігацій. Облігації, випущені компаніями з країн з більш стабільною економікою та передбачуваним політичним середовищем, мають менший ризик невиконання зобов'язань (дефолту).

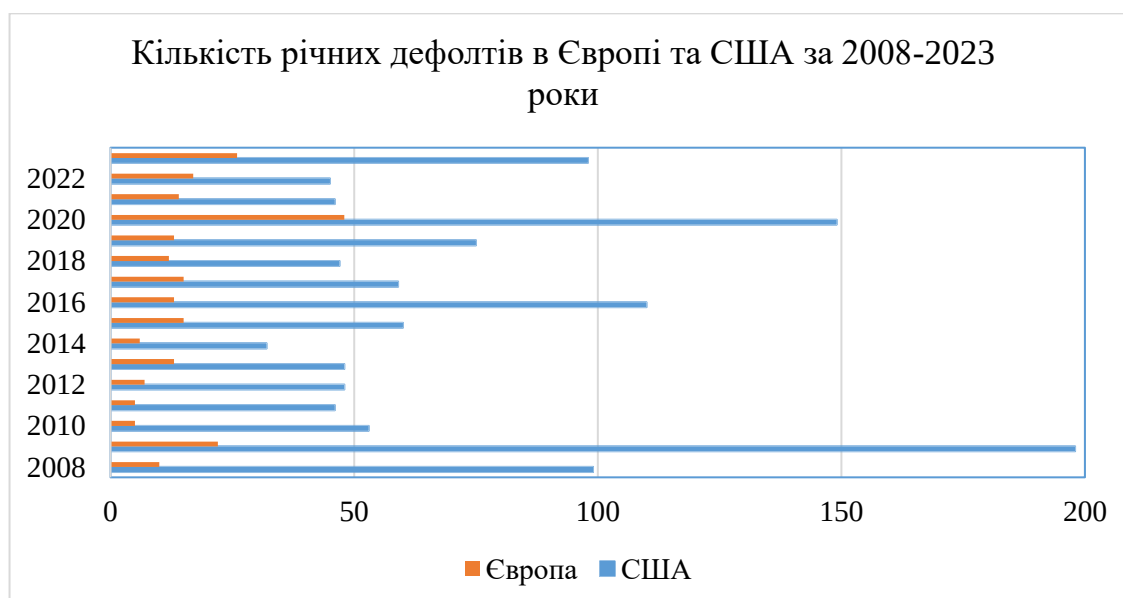

Рисунок 1.5 – Кількість річних дефолтів в Європі та США за 2008-2023 роки

**Джерело: сформовано автором на основі дослідження S&P Global Ratings' 2023*

63% усіх дефолтів у світі 2023 році відбулися у США, що в 2,6 рази перевищили кількість дефолтів у 2022 році. Велика кількість дефолтів у США

частково пояснюється більшою кількістю емітентів, які отримали рейтинги. CCC+ або нижче протягом тривалого періоду часу, при цьому багато фірм спостерігають негативні грошові потоки в поєднанні з підвищеним кредитним плечем, високими процентними витратами та низькою ліквідністю.

У 2023 році в Європі було менше дефолтів, ніж у США, але Європа все ще мала підвищену кількість дефолтів минулого року – 30. Це майже вдвічі більше, ніж кількість дефолтів у регіоні у 2022 році, і є другим за величиною річним показником дефолтів з 2009 року (рис. 1.5).

У 2024 році очікується подальше погіршення кредитного рейтингу в усьому світі, переважно в нижньому кінці рейтингової шкали (з рейтингом «В-» або нижче), де близько 40% емітентів ризикують знизити рейтинги. Також очікується, що витрати на фінансування залишаться високими, незважаючи на перспективу зниження ставок. І хоча позичальники скоротили термін погашення до 2024 року, очікується, що велика частка спекулятивного боргу погашається у 2025 та 2026 роках [8].

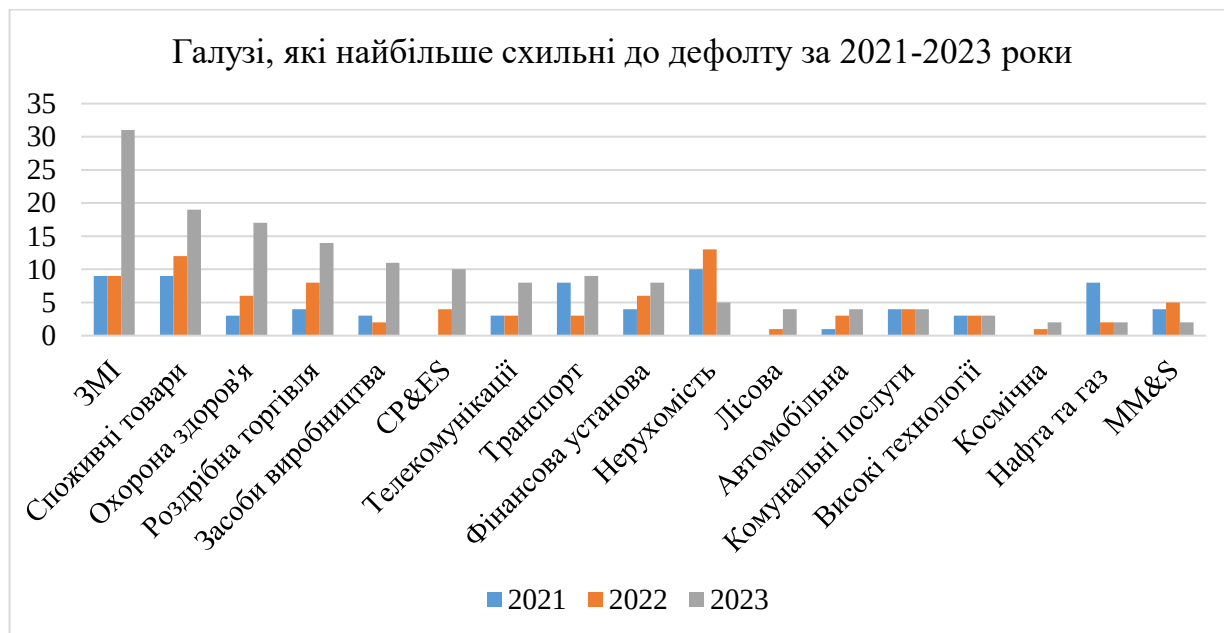

Рисунок 1.6 – Галузі, які найбільше схильні до дефолту за 2021-2023 роки

Джерело: сформовано автором на основі даних дослідження S&P Global Ratings' 2023 за відповідні роки

Сектор ЗМІ зіштовхнувся зі значним зростанням кількості дефолтів, що становив 31, що більш ніж утричі перевищує показник попереднього року (рис.1.6).

Сектори, орієнтовані на споживчі витрати, такі як засоби масової інформації, споживчі товари та роздрібна торгівля, демонструють високу вразливість до фінансових труднощів. У 2023 році вони склали значну частку (42%) від загальної кількості невиплачених платежів.

З огляду на прогнози щодо уповільнення світової економіки та наявність великої кількості нестабільних компаній у цих секторах, можна очікувати, що вони й надалі будуть лідерами за кількістю дефолтів у 2024 році.

Однак також очікується, що тиск з боку вищих процентних ставок стане більш поширеним, напружуючи грошові потоки, особливо для емітентів із вищим борговим тягарем. У 2023 році сектор охорони здоров'я став відомим сектором, опублікувавши третій за величиною показник дефолту з усіх інших секторів із 18 дефолтами, що втричі більше, ніж у 2022 році, і в шість разів, ніж у 2021 році. Зокрема, сектор має справу зі збільшенням боргового тягара та дефіцитом персоналу.

Неплатоспроможні біржі залишалися основною причиною дефолтів у 2023 році, і на них припало сім із 12 дефолтів у грудні. Минулого року було 72 неплатоспроможні біржі, що значно перевищує п'ятирічний середній показник у 51, оскільки емітенти стали більш схильні до врегулювання проблем у позасудовому порядку.

Таким чином варто проаналізувати підходи, які використовуються задля визначення ризиків дефолту підприємства.

Згідно постанови НБУ визначають декілька методів оцінки кредитного ризику, які банки можуть використовувати залежно від своїх внутрішніх можливостей та характеристик активів. Стандартизований підхід є найпростішим методом, що застосовується до більшості активів, особливо до тих, що мають низький рівень ризику. Він використовує зовнішні рейтинги або класифікацію активів за категоріями ризику, визначеними НБУ, та застосовує відповідний коефіцієнт ризику до суми активу для розрахунку розміру кредитного ризику [37].

Підхід на основі внутрішніх рейтингів є більш складним методом, що вимагає від банку розробити власну систему оцінки кредитного ризику, але дозволяє більш

точно оцінювати ризик та використовувати менші коефіцієнти ризику. Цей підхід включає два варіанти: базовий де банк оцінює лише ймовірність дефолту позичальника, та повний IRB, де банк оцінює всі параметри ризику самостійно.

Рейтинговий підхід до визначення ризику дефолту є важливим інструментом. Він базується на використанні кредитних рейтингів, що присвоюються спеціалізованими рейтинговими агентствами, такими як S&P Global Ratings, Moody's Investors Service та Fitch Ratings. Вони відображають оцінку кредитоспроможності позичальника або емітента та його здатності своєчасно і повно виконувати свої фінансові зобов'язання.

Процес присвоєння рейтингу починається з ретельного аналізу фінансового стану позичальника або емітента, включаючи фінансові показники, якість менеджменту, галузеві та макроекономічні ризики, конкурентне становище та юридичні аспекти. На основі цього аналізу агентство присвоює кредитний рейтинг, який виражається у вигляді літерно-цифрового коду. Чим вищий рейтинг, тим нижчий ризик дефолту.

Рейтинговий підхід має свої переваги та недоліки. З одного боку, він забезпечує стандартизовану оцінку ризику дефолту, що полегшує порівняння різних позичальників та емітентів. Рейтинги є простим та зрозумілим інструментом для інвесторів та кредиторів, а також є загальнодоступними.

З іншого боку, рейтинги можуть бути суб'єктивними, оскільки базуються на думці аналітиків рейтингових агентств. Вони також можуть не завжди відображати актуальний фінансовий стан позичальника або емітента, оскільки процес аналізу та присвоєння рейтингу займає певний час. Крім того, рейтинги враховують лише певний набір факторів і не можуть повністю відобразити всі ризики, пов'язані з позичальником або емітентом.

Кредитний рейтинг Standard & Poor's для України становить СС з негативним прогнозом та агентством Moody's останній раз встановлено на рівні Са зі стабільним прогнозом [36].

1.3 Геополітичні кризи, їх ризики та вплив на фінансові параметри підприємства

Геополітичні кризи стали невід'ємною складовою сучасного світу, впливаючи на економічні та фінансові процеси у всьому світі. Зміна геополітичних структур, конфлікти між країнами, терористичні загрози та інші події мають потенційно серйозні наслідки для бізнесу, зокрема для його фінансових параметрів.

Перш за все, кризи призводять до зміни умов торгівлі, включаючи введення тарифів, обмежень на імпорт або експорт, або навіть повну блокаду ринків. Як приклад, війна росії проти України серйозно порушила морську торгівлю в Чорному та Азовському морях. Українські порти, раніше основні експортні центри зерна та інших товарів, заблоковані або пошкоджені. Це призвело до призупинення експортної діяльності та значних економічних втрат [10].

За попередніми оцінками, збитки від російських атак на портову інфраструктуру України можна оцінювати у 1 млрд грн.

Морський сектор постраждав також опосередковано через введення міжнародних санкцій проти Росії та Білорусі. Ці санкції, які спрямовані проти російського уряду та його представників, торкнулися й російських судновласників та суднобудівників. Внаслідок санкцій, російським кораблям обмежено доступ до портів країн ОЕСР та ускладнено здійснення морських перевезень до та з Росії [11].

Хоча Чорноморська зернова угода, укладена в серпні 2022 року, дозволила частково відновити експорт української сільськогосподарської продукції, її призупинення в липні 2023 року знову поставило під питання майбутнє морської торгівлі [12].

Сільське господарство, хоч і зазнало значних збитків через руйнування інфраструктури зберігання зерна, порушення транспортної логістики та скорочення виробництва після вторгнення, все ж таки залишається однією з ключових галузей української економіки. Аграрний сектор продовжує робити суттєвий внесок у зайнятість, виробництво та експорт країни.

Додатково, геополітичні конфлікти стали причиною валютних коливань. Відбувся спад курсу національної валюти, що зробило імпортні товари дорожчими та збільшило витрати підприємства на закупівлю сировини та інших товарів і послуг [13].

Соціально-економічні наслідки COVID-19 все ще відчуються по всьому світу. Світова торгівля зазнала значного удару: багато країн закрили кордони та запровадили обмеження на подорожі, щоб стримати поширення вірусу. Ця невизначеність свідчить про те, що ризик нових локдаунів та збоїв у виробництві все ще зберігається.

Ланцюжки постачання, які серйозно постраждали через COVID-19, поступово відновлюються, оскільки карантинні обмеження в усьому світі послаблюються.

Однак зараз вони стикаються з різким зростанням попиту на певні товари, нестачею робочої сили та політичним тиском. Здатність компаній протистояти збоям у ланцюжках постачання значною мірою залежатиме від їхньої стійкості до ризиків [14].

Більше 55% компаній у світі мають кредитний рейтинг, нижчий за b+", і глобальна рецесія, ймовірно, призведе до погіршення їхньої кредитоспроможності та збільшення частки ризикованих компаній. Тим не менш, національні економіки, особливо в США та Європі, демонструють ознаки стійкості [15].

Пандемія також спричинила посилення протекціонізму: деякі країни запровадили торговельні бар'єри та тарифи. Така політика може призвести до посилення геополітичної напруги та фрагментації світової торгівлі, що матиме негативні наслідки для економічного зростання та геополітичної стабільності.

COVID-19 також виявив недоліки у глобальній системі охорони здоров'я, підкресливши необхідність збільшення інвестицій, зокрема в системи епідеміологічного нагляду та дослідження та розробку вакцин.

Багато країн намагалися ефективно координувати свою відповідь на пандемію, що призвело до браку довіри та співпраці між ними. Це може мати негативні наслідки для подолання майбутніх криз у сфері охорони здоров'я.

Уряди та центральні банки по всьому світу стикаються з ризиком стійкого інфляційного тиску, адже війна в Україні незавершена, а пандемічні обмеження та порушення ланцюгів постачання продовжують гальмувати економіку (рис. 1.6).

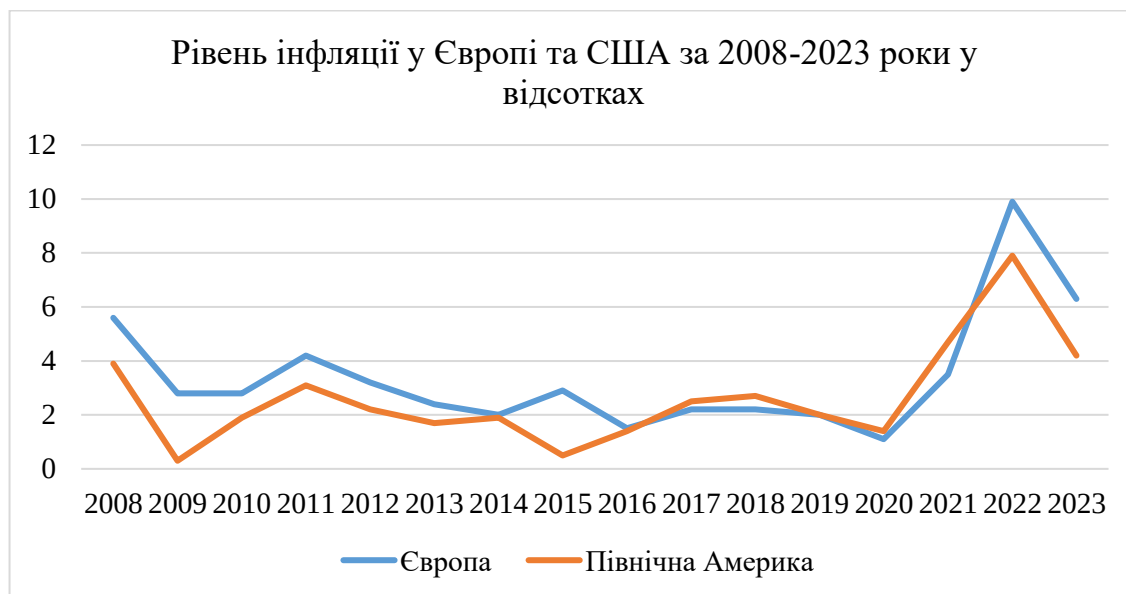

Рисунок 1.6 – Рівень інфляції у Європі та США за 2008-2023 роки у відсотках

Джерело: сформовано автором на основі даних МВФ за відповідні роки [21]

Основними причинами високої інфляції в Європі є зростання цін на енергоносії та продукти харчування, а також перебої в ланцюгах постачання, спричинені війною в Україні [16].

Європейський центральний банк та Федеральна резервна система США вживає заходів для боротьби з інфляцією, зокрема підвищення процентних ставок. Однак очікується, що інфляція залишатиметься високою протягом найближчих місяців.

З початку повномасштабного вторгнення росії до України збільшились ризики банкрутства підприємств або вони вже стали неплатоспроможними. Таким чином можна виділити наступні аспекти як військова агресія впливає на діяльність не тільки підприємств, а й економіку загалом.

По-перше, з початком воєнних дій економіка країни зазнає значних змін. Вона працює у військовому режимі, що негативно впливає на роботу не лише окремих підприємств, а й усієї системи в цілому [18].

По-друге, війна стала причиною міграції та мобілізації працездатного населення, що особливо вплинуло на попит та пропозицію на ринку товарів, робіт та послуг в Україні. Це призвело до вимушеного вилучення з ринку праці кваліфікованих кадрів у багатьох галузях. Як наслідок це призвело до зменшення трудових ресурсів, а також скоротило надходження до українського бюджету.

Згідно з даними ООН, війна в Україні призвела до того, що 5,9 мільйона людей, що складає 14% населення країни, були змушені покинути свої домівки та переміститися до Європи. Загалом, 32,3 мільйона людей виїхали з України з початку війни, 25,2 мільйона з них вже повернулися. Це означає, що 7,1 мільйона українців все ще перебувають за межами країни [22].

Ситуація залишається динамічною, адже кількість людей, які виїжджають та повертаються, постійно змінюється. Таким чином навіть ті хто повертаються залишаються у більш безпечних регіонах, що створює нестачу кадрів у східних та південних областях.

Знищення виробництв або їх розташування в зонах окупації, а також негативні інфляційні зміни призвели до зростання обсягу незайнятого населення.

По-третє, з початком обстрілів по всій території України, а особливо у прифронтових зонах збільшився ризик щодо втрати майна підприємствами, оскільки це фізично знищує активи підприємства.

Війна завдала найбільших збитків саме металургійній галузі. Зруйнування двох ключових заводів у Маріуполі в березні 2022 року призвело до втрати близько 40% сталеливарних потужностей України. Це спричинило падіння виробництва металу в 2022 році на 60%. Лише третині промислових підприємств, що знаходяться біля лінії фронту, вдалося зберегти високий рівень завантаження потужностей [24].

Енергетичні ресурси – це життєво важливий компонент економічного розвитку будь-якої країни. Втрата доступу до значних обсягів дешевого російського газу для домогосподарств та промисловості стала серйозним викликом для Європи. Це призвело до зростання цін на енергоносії та поставило під загрозу енергетичну безпеку континенту.

Ведення санкцій проти росії загостило цю проблему. Європейські країни прагнули диверсифікувати свої джерела енергії, що призвело до відновлення роботи вугільних електростанцій, які раніше планувалося закрити. Це суперечить цілям переходу до чистої енергії, але забезпечує доступну енергію в короткостроковій перспективі.

Цифровізація енергетичного сектору, хоча й дає багато переваг, робить його більш вразливим до кібератак. Такі атаки можуть завдати значної шкоди критичній інфраструктурі та призвести до перебоїв в енергопостачанні.

У 2024 році відбудуться загострення існуючих конфліктів та рівень напруженості, дедалі більше буде зростати, світ зіштовхується з низкою значних геополітичних ризиків. Посилення падіння довіри до політичної системи США в період виборів мають серйозні наслідки. Аналогічно, можливе переростання конфлікту Ізраїль-ХАМАС у ширшу війну на Близькому Сході дестабілізує весь регіон. Ще більш тривожним є подальше поглиблення російсько-української війни, яке й надалі шкодитиме не тільки європейській безпеці, а й глобальній економіці [18].

Навіть за відсутності перебоїв у постачанні нафти, криза на Близькому Сході матиме значний вплив на світові ринки. Атаки хуситів на судноплавство в Червоному морі, через яке проходить близько 12% світової торгівлі, ймовірно призведуть до зростання ставок страхування вантажів, подовження торговельних шляхів, порушення ланцюгів постачання та посилення інфляційного тиску.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «АГРОСВІТ»

2.1 Характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства

ТОВ «Агросвіт» (далі - «Компанія») - товариство з обмеженою відповідальністю, яке створене за законодавством України. Статут Компанії був зареєстрований у 2009 році. Спеціалізацією підприємства є виробництво та продаж посівного насіння такого як: соняшник, соя та кукурудза. Станом на 31 грудня 2023 року зареєстрований капітал складав 33 500 тисячі гривень.

Місія компанії полягає в забезпеченні успіху своїх партнерів шляхом:

- 1) Розробки інноваційних індивідуальних рішень, що сприяють довгостроковому розвитку партнерів спільно з компанією.
- 2) Задоволення потреб споживачів завдяки високим стандартам якості та операційній ефективності.
- 3) Ефективного використання цифрових сервісів та послуг.
- 4) Розвитку професійної команди та створення культури піклування про оточуючих.

Група компаній в Україні - це вертикально інтегрована структура з понад 450 співробітниками, що включає:

- 1) Локальне насіннєве виробництво (ділянки гібридизації та насіннєвий завод), що гарантує отримання максимально продуктивного гібриду, адаптованого до ґрунтово-кліматичних умов України.
- 2) Власну R&D лабораторію, яка зосереджена на пошуку та розробці найефективніших продуктових рішень та технологій, спрямованих на отримання максимального врожаю кожним українським фермером.
- 3) Молочну ферму, що дає змогу наочно переконатися в біологічній цінності продуктів компанії, адже розроблені технології особисто використовуються

у власному господарстві. А потужності господарства надають гуманітарну допомогу тим, хто цього потребує.

- 4) Центральний офіс, який здійснює комерційну та трейдингову діяльність, орієнтовану не лише на продаж, але й на впровадження цінних рішень, що допомагають вигідно реалізувати готову продукцію.

Підприємство здійснює ряд процесів для обробки сільськогосподарських культур, таких як кукурудза, соняшник, ріпак, сорго, пшениця, ячмінь і овес. Ці процеси включають у себе:

- Сортування, сушіння та обмолот;
- Калібрування та упаковку;
- Зберігання та обробку насіння фітопрепаратами.

Наразі потужності Компанії становлять приблизно 500 тонн кукурудзи на день, 80 тонн соняшнику на день, упаковку 700 тисяч мішків на рік та зберігання 5500 кубічних метрів. Крім того, підприємство отримало сертифікат ISO45001:18 у сфері гігієни та безпеки праці від компанії SGS. На кожному етапі виробництва проводиться аналіз якості продукції, включаючи контроль за відповідністю ESTA у процесі пакування.

Однак, ситуація на ринку ускладнена падінням цін на деякі продукти, такі як соняшник, соя та ріпак, через перенасичення запасів та тимчасові обмеження експорту до певних країн. Війна в Україні та блокування портів російською федерацією також ускладнює реалізацію продукції морським шляхом, що призводить до зниження обсягів продажів.

Війна в Україні негативно впливає на посів та зберігання врожаю. Зменшення імпорту насіння, втрата елеваторних потужностей та вимушене зберігання посівів в полі на зиму можуть мати довгострокові наслідки для українського аграрного сектору

Основними партнерами ТОВ "Агросвіт" виступають ТОВ "Лімагрейн Україна", ТОВ "РАЖТ Семенс-Україна" та ФОП Маринін В.М. Компанія володіє власним, відносно стабільним портфелем клієнтів, який протягом останніх років

зазнав незначних змін.

Станом на 31 грудня 2023 року торгова та інша кредиторська заборгованість Компанії становила 120 811 тис. грн (проти 265 153 тис. грн станом на 31.12.2022).

Виручка від реалізації продукції у 2021 році становила 631 799 тис. грн, 811 715 тис. грн у 2022 році та 846 950 тис. грн у 2023 році відповідно.

Основною діяльністю ТОВ "Агросвіт" є перепродаж товарів, закуплених у постачальників, таким компаніям, як Agrosvit France SAS, Agrosvit Ukraine LLC, Kernel Trade та Lomovate LLC. Окрім цього, підприємство здійснює продаж насіння та зерна, а також надає послуги.

Компанія здобуває більшу частину своїх доходів (57%) завдяки продажу насіння соняшнику та кукурудзи. Ця продукція реалізується переважно на внутрішньому ринку через материнську компанію "Лідеа Франс САС" та її дочірню компанію ТОВ "Лідеа Україна".

Інші 36% доходу компанії надходять від надання сільськогосподарських послуг, таких як пакування та агротехнічне обслуговування (комплексне вирощування та переробка, що надаються пов'язаним особам). Вся продукція та послуги компанії реалізуються на внутрішньому ринку.

Основними клієнтами компанії є відомі зернотрейдери, такі як РАЖТ Семенс-Україна, Лімагрейн Україна та Лідеа Україна.

Фінансування компанії в Україні здійснюється в рамках фінансової стратегії Agrosvit Group, що ґрунтується на авансових платежах. На кінець фінансового року компанія не має значної кредиторської заборгованості перед постачальниками, а також не використовує кредитні кошти.

Для збільшення частки ринку підприємству необхідно розробити ефективну стратегію, що включатиме детальний план дій. Цей план буде ґрунтуватися на ретельному аналізі поточної ситуації в компанії та стану основних конкурентів, а також на чіткому визначенні комплексу 4P (Product, Price, Place, Promotion) та ретельному прорахунку всіх можливих ризиків проекту. Вдало розроблена стратегія допоможе компанії в сучасних умовах виграти конкурентну боротьбу за прибуток і частку на ринку.

2.2 Аналіз показників та факторів впливу на платоспроможність підприємства

У сучасному конкурентному бізнес-середовищі фінансова стабільність та платоспроможність важливими факторами для розвитку підприємств. Глибокий аналіз показників та факторів, що впливають на ці аспекти є ключовою потребою для ефективного управління.

Важливо розуміти, що платоспроможність не є статичною величиною, а динамічно змінюється під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. Ретельне дослідження цих показників дозволяє не лише контролювати фінансовий стан компанії, але й прогнозувати можливі ризики та своєчасно реагувати на зміни в економічному середовищі.

Аналіз показників структури капіталу є важливою складовою фінансового аналізу підприємства, що дає змогу оцінити його фінансову стійкість, ефективність використання капіталу, рентабельність та прийняти обґрунтовані рішення щодо залучення додаткового капіталу (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Аналіз показників структури капіталу підприємства ТОВ «Агросвіт» за 2021-2023 рр., тис. грн.

Показники/роки	2021	2022	2023
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,641	0,659	0,808
Коефіцієнт фінансування (заборгованості)	0,560	0,518	0,238
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,641	0,659	0,808

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Дані таблиці свідчать про те, що протягом 2021-2023 років фінансова стійкість ТОВ "Агросвіт" зростала. Зростання коефіцієнта автономії свідчить виключно про збільшення власних коштів компанії, що однозначно покращує її фінансову стійкість. Це обумовлено збільшенням частки власних коштів у структурі капіталу та зменшенням залежності від позикових коштів. У компанії відсутнє як довгострокове так і поточне фінансування позиковими коштами.

Важливо провести ґрунтовне дослідження показників прибутковості компанії, адже вони відображають економічну ефективність витрат та суттєво впливають на загальний фінансовий результат. (див. табл.2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз показників прибутковості діяльності ТОВ «Агросвіт» за 2021-2023 рр., тис. грн.

Показник	2 021	2 022	2 023	Абсолютне відхилення, 2023/2021, тис. грн.	Відносне відхилення, 2023/2021, %
NOPAT	109 491	117 441	98 888	-10 603	-10%
EBIT	134 319	144 566	123 384	-10 935	-8%
EBITDA	276 674	304 564	302 715	26 041	9%
BER	119 102	141 916	143 338	24 236	20%
Валова маржа	25%	23%	22%	0	-12%
Запас фінансової міцності	512 697	669 799	703 612	190 915	37%

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Фінансові результати компанії за 2023 рік продемонстрували неоднозначну динаміку. З одного боку, спостерігається зниження двох ключових показників рентабельності: прибуток від операційної діяльності до сплати податків (EBIT) скоротився на 8% у порівнянні з 2021 роком, а чистий операційний прибуток після сплати податків (NOPAT) - на 10%. Це свідчить про те, що компанія генерувала менше прибутку від своєї основної діяльності та, загалом, стала менш рентабельною.

З іншого боку, прибуток від операційної діяльності до сплати податків, амортизації та витрат на фінансовий лізинг (EBITDA) зріс на 9% у порівнянні з 2021 роком. Це може здатися позитивним моментом, але важливо пам'ятати, що EBITDA не враховує такі важливі фактори, як амортизація та фінансування, які можуть суттєво впливати на загальну фінансову стійкість компанії.

Валова рентабельність підприємства протягом аналізованого періоду зменшилася на 2%, досягнувши 22%. Це зумовлено зростанням собівартості продукції, зокрема цін на енергоносії, та змінами в логістиці через блокування портів.

Точка беззбитковості (BER) у 2023 році зросла на 20% порівняно з 2021 роком. Цей ріст пояснюється інфляційними процесами та скачками валютного курсу.

Запас фінансової стійкості, який характеризує рівень захищеності основної діяльності підприємства в разі форс-мажорних обставин, за 2023 рік збільшився на 37% порівняно з 2021 роком. Цей показник є позитивним і свідчить про підвищення фінансової стійкості підприємства.

Запас фінансової стійкості розраховується як різниця між запланованим і беззбитковим обсягом реалізації товарів, робіт, послуг. Зростання запасу фінансової стійкості свідчить про те, що підприємство має більший запас міцності, який може бути використаний для подолання негативних наслідків форс-мажорних обставин.

Незважаючи на зниження валової рентабельності, зростання точки беззбитковості та запасу фінансової стійкості свідчать про те, що підприємство стає більш стійким до негативних впливів зовнішнього середовища.

Для оцінки потреби підприємства у фінансуванні оборотних виробничих активів важливо дослідити тривалість його фінансового циклу (табл. 2.3). Тривалість та структура операційного і фінансового циклів залежать від специфіки діяльності підприємства, зокрема технологічних особливостей та умов роботи з постачальниками і споживачами. Крім того, ці показники можуть вказувати на потенційні проблеми в управлінні поточними активами.

Таблиця 2.3. – Аналіз тривалості фінансового циклу ТОВ «Агросвіт» продовж 2021-2023 рр.

Показник	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, 2023/2021, тис. грн.	Відносне відхилення, 2023/2021, в. п.	Норматив
1	2	3	4	5	6	7
Тривалість одного обороту запасів, днів	272	228	247	-25	-9%	Від 60 до 120
Тривалість погашення дебіторської заборгованості, днів	104	118	116	12	12%	До 75

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7
Тривалість погашення кредиторської заборгованості, днів	221	156	120	-101	-46%	До 75
Фінансовий цикл, днів	155	190	243	88	57%	X

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Протягом останніх трьох років фінансовий цикл досліджуваного підприємства скоротився на 88 днів, або на 57%, і у 2023 році становив 243 дні. Така тривалість фінансового циклу обумовлена специфікою діяльності підприємства, що спеціалізується на вирощуванні сільськогосподарських культур для виробництва насіння. Цей процес включає тривалі етапи виробництва, реалізації та отримання оплати від покупців.

З огляду на це, скорочення тривалості фінансового циклу є пріоритетним завданням для підприємства, оскільки це безпосередньо впливає на збільшення прибутковості та зміцнення його фінансової стабільності.

Варто також підкреслити, що підприємство не використовує довгострокові кредити для фінансування своєї діяльності, що зумовлює відсутність фінансових витрат.

Ефективність діяльності господарюючих суб'єктів переважно залежить від забезпеченості їх достатнім обсягом капіталу. Він відіграє важливу роль в діяльності підприємств є базою його розвитку, а також впливає на забезпечення інтересів держави, власників та персоналу. Визначення оптимального співвідношення між позиковими та власними засобами впливає на стійкість підприємств, їх незалежність, а також сприяє одержанню прибутку. Дослідимо склад і структуру власного капіталу на досліджуваному підприємстві (див. табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Динаміка власного капіталу підприємства протягом 2021-2023рр., тис грн.

Складові власного капіталу	2 021	2 022	2 023	Абсолютне відхилення, 2023/2021, тис. грн.	Відносне відхилення, 2023/2021, %
Зареєстрований (пайовий) капітал	24 418	24 418	24 418	0	0%
Резервний капітал	5 930	5 930	5 930	0	0%
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	432 910	551 631	650 943	218 033	50%
Всього	463 259	581 979	681 291	218 032	47%

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.4 видно, що зареєстрований (пайовий) та резервний капітал в 2020-2022 не змінювався, становив 24 418 тис. грн. та 5 930 тис. грн. Нерозподілений прибуток підприємства зріс за період дослідження на 218 033 тис. грн., або на 47% у 2022 році порівняно з попереднім 2020 роком. Найбільша питома вага за всі роки припадає на нерозподілений прибуток і коливається в межах 93% – 96%. Зовсім незначна частка припадає на резервний капітал та коливається в межах 1%.

Структура позикового капіталу підприємства: впливає на рівень економічної та фінансової рентабельності підприємства; визначає систему коефіцієнтів фінансової стійкості та платоспроможності, тобто, рівень основних фінансових ризиків, а також формує співвідношення ступеня прибутковості та ризику в процесі розвитку підприємства. У додатку Б відображено структуру та склад позикових коштів підприємства.

Аналіз динаміки структури позикового капіталу підприємства надав можливість виявити тенденцію до його зменшення, а саме, зменшення на 97 237 тис. грн., або 37,50 %. У загальному розмірі позикових коштів 100,0 % частку займають зобов'язання з терміном погашення до 1 року.

За останні 3 роки спостерігаємо зміни у структурі позикового капіталу, а саме:

- підприємство взагалі не отримувало банківських кредитів;
 - збільшення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги з 13,22 % у 2020 році до 23,56 % у 2022 році, або на 3 901 тис. грн зросла у абсолютному вираженні;
 - поточні зобов'язання за розрахунками з одержаних авансів зменшились на 40 440 тис. грн., з бюджетом – збільшились на 1 655 тис. грн., зі страхування – збільшилось на 537 тис. грн., заборгованість з оплати праці зросла на 2 413 тис. грн. або 178,33 % у співставленні з 2020 з 2022 роком. При цьому, їх питома вага в структурі позикових коштів є незначною і коливається у межах від 0,52 до 2,32 %;
 - поточні зобов'язання із внутрішніх розрахунків маю тенденцію до спадання (-73860 тис. грн. порівнюючи 2022/2018 роком) та за одержаними авансами зменшились на 47,21 %, або на 73 860 тис грн;
 - інші поточні зобов'язання збільшились на 1 705 тис. грн. або 235,17%.
- Загалом, вищезазначені зміни свідчать про задовільний фінансовий стан об'єкту дослідження та наявність коштів для фінансування діяльності.

Також важливо проаналізувати кредиторську заборгованість із залученням інформації поточного аналітичного обліку, а саме в розрізі окремих кредиторів, термінів виникнення та тривалості непогашення боргів, виявити прострочену заборгованість тощо. Доцільним також є проведення порівняльного аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства. (див. табл. 2.5)

Таблиця 2.5 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства

Показники	2 021	2 022	2 023	Відхилення 2023//2021	
				тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6
Дебіторська заборгованість	231 639	302 631	243 172	11 533	5%
у т.ч. товарного характеру	3 436	2 415	2 130	-1 306	-38%
Кредиторська заборгованість	259 274	301 540	162 037	- 97 237	-38%
у т.ч. товарного характеру	34 278	51 509	38 179	3 901	11%

Продовження таблиці 2.5.

1	2	3	4	5	6
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	0,89	1,00	1,50	0,61	68%
у т.ч. товарного характеру	0,10	0,05	0,06	-0,04	-44%

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Отже, у підприємства за ці три роки не було довгострокової дебіторської та кредиторської заборгованості. Проте, дебіторська заборгованість товарного характеру зменшилася на 38 %, в той час, як кредиторська заборгованість збільшилась на 11% . Якщо у 2021 році на 1 грн. кредиторської заборгованості припадало 0,10 грн. дебіторської, то у 2023 році – 0,06 грн.. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості за 2018 році склав 0,89 та загалом збільшився на 68 %.

Варто зазначити, що підприємство активно використовує один із стимулюючих інструментів управління дебіторською заборгованістю для своїх клієнтів надає знижки за своєчасну оплату. У випадку виявлення перевищення суми дебіторської заборгованості над кредиторською, говорять про іммобілізацію власного капіталу в дебіторську заборгованість, у протилежному – про недостатність власного капіталу для фінансування діяльності.

Загалом для підприємства характерна тенденція до іммобілізації власного капіталу в дебіторську заборгованість. Відмічаємо також достатньо низький рівень розрахунково-платіжної дисципліни – показники оборотності заборгованості достатньо низькі та мають загальну тенденцію до уповільнення

Для здійснення прогнозу виконання підприємством своїх стратегічних та тактичних цілей здійснимо аналіз ліквідності балансу (табл. 2.6)

Таблиця 2.6 – Показники ліквідності балансу ТОВ «Агросвіт» за 2022-2023 рр., тис. грн.

Група	Активи за рівнем ліквідності	Роки		Група	Зобов'язання за строковістю сплати	Роки	
		2022	2023			2022	2023
A1	Високоліквідні	2 287	14 891	П1	Найбільш строкові	301 540	162 037
A2	Середньоліквідні	302 631	243 172	П2	Короткострокові	-	-
A3	Низьколіквідні	456 171	480 289	П3	Довгострокові	-	-
A4	Важколіквідні	122 430	104 976	П4	Постійні пасиви	581 979	681 291
Разом		883 519	843 328	Разом		883 519	843 328

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

На основі наведеної таблиці можна зробити наступні висновки про ліквідність підприємства: у 2023 році підприємство має більш високі показники ліквідності, ніж у 2022 році. Це пов'язано з тим, що в 2023 році збільшилися суми високоліквідних та середньоліквідних активів, а також зменшилася сума короткострокових зобов'язань. З огляду на проведений аналіз, можна зробити висновок, що підприємство має нормальний рівень ліквідності, адже виконується умова $A1+A2 \geq P1$, а також $A3 > P3$, що означає, що підприємство має достатньо активів для погашення своїх зобов'язань.

Аналіз показників ліквідності активів дозволяє оцінити здатність підприємства своєчасно розраховуватися за своїми короткостроковими зобов'язаннями. Це важливо для оцінки поточної платоспроможності, прийняття управлінських рішень щодо управління оборотним капіталом, оцінки кредитоспроможності (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Показники ліквідності активів ТОВ «Агросвіт» за 2021-2023 роки

Назва показника	2021	2022	2023
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0.02	0.007	0.091
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0.94	1.07	1.62
Коефіцієнт поточної ліквідності	2.3	2.52	4.55

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Незважаючи на низький коефіцієнт абсолютної ліквідності, загальна ліквідність компанії покращилася протягом аналізованого періоду. Зростання коефіцієнтів швидкої та поточної ліквідності вказує на те, що компанія має достатньо ліквідних активів для покриття своїх короткострокових зобов'язань.

Відповідно до Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, банк визначає клас банку-боржника на підставі результатів оцінки його фінансового стану [24].

Далі проаналізуємо ймовірність дефолту обраного підприємства, для цього застосована модель оцінки наведена в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Модель розрахунку інтегрального показника боржника - юридичної особи для великого або середнього підприємства

Група економічної діяльності	Моделі
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А	$Z = 2,599 + 0,451 \times X2 + 0,637 \cdot X5 + 0,529 \cdot X8 + 0,362 \times X9 + 0,756 \cdot X11$

Джерело: постанова НБУ від 30.06.2016 № 351 [37]

Група економічної діяльності визначалась щодо підприємства ТОВ «Агросвіт», модель відповідно до його розміру. Таким чином потрібно проаналізувати коефіцієнти: загальної ліквідності, оборотності запасів, оборотності кредиторської заборгованості, рентабельності операційної діяльності, покриття боргу чистим доходом, які розраховуються на основі фінансової звітності підприємства.

Щоб визначити клас боржника підприємства ТОВ «Агросвіт» потрібно провести додаткові розрахунки (табл.2.9).

Таблиця 2.9 – Розрахунок показників, що використовуються для розрахунку інтегрального показника фінансового стану боржника

Фінансовий показник	2023
X ₂	0,8619
X ₅	-0,505
X ₈	0,739
X ₉	0,252
X ₁₁	1,3689
Z	4,183
Визначення класу боржника	2 клас

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

ТОВ «Агросвіт» належить до класу 2, адже фінансовий стан високий: діяльність за результатом останніх 12 місяців поспіль, що передують даті оцінки кредитного ризику, прибуткова; економічних нормативів, установлених Національним банком, дотримується.

2.3 Оцінка впливу платоспроможності на фінансову та інвестиційну діяльність підприємства

Ефективне управління грошовими потоками відіграє визначальну роль у покращенні фінансових результатів будь-якого суб'єкта господарювання. Оптимізація руху коштів для здійснення платежів, підтримки господарських зв'язків та забезпечення безперебійного виробничого процесу гарантує тривале функціонування підприємства на ринку, зміцнення його ринкових позицій та попередження порушень фінансової дисципліни.

Наприклад, у ТОВ "Агросвіт" протягом 2023 року спостерігалось зменшення надходжень коштів на 69 968 тис. грн. порівняно з 2021 роком (923 482 тис. грн. проти 1 093 450 тис. грн.). Це може негативно вплинути на здатність компанії виконувати свої зобов'язання, її ліквідність та платоспроможність (табл. 2.10).

Таблиця 2.10. – Динаміка показників грошових потоків ТОВ «Агросвіт» протягом 2021-2023 років, тис. грн.

Показник	2 021	2 022	2 023	Абсолютне відхилення, 2023/2021, тис. грн.	Відносне відхилення, 2023/2021, %
Operating Cash Flow	-36 216	14 591	12 928	49 144	136%
Investing Cash Flow	-14 588	-17 895	-482	14 106	97%
Financing Cash Flow	-722	-	-	0	0%
Net Cash Flow	-51 526	-3 304	12 446	63 972	124%
Cash Inflows	853 784	1 172 356	923 482	69 698	8%
Cash Outflows	-905 310	-1 175 660	-911 036	-5 726	1%
Залишок коштів на початок року	56 619	5 595	2 287	-54 332	-96%
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	502	-4	158	-344	-69%
Corporate Cash Flow	5 595	2 287	14 891	9 296	166%

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Зменшення показника "Cash Inflows" обумовлене комплексом факторів, пов'язаних з динамікою грошових потоків від усіх видів діяльності підприємства. Незважаючи на загальну тенденцію до зниження, протягом періоду спостерігались певні коливання.

У 2021-2022 роках спостерігалось зростання грошових надходжень з операційної діяльності на 50 807 тис. грн. (в частині реалізації продукції), при одночасному зменшенні на 3 307 тис грн з інвестиційної. У 2021-2022 роках тренд змінився на зворотний - нарощення величини вхідного грошового потоку за рахунок операційної діяльності та зниження інвестиційної.

Важливо зазначити, що протягом аналізованого періоду підприємство докладало зусиль для забезпечення позитивного чистого руху коштів від операційної діяльності. У 2022 та 2023 роках цей показник все ж таки збільшився на 1 663 та 50 807 тис. грн. відповідно. Це свідчить про розширення основної діяльності підприємства: збільшення клієнтської бази, асортименту продукції, що призводить до зростання обсягів виробництва та надходжень.

Отже, динаміка показника "Cash Inflows" не є однозначною. Вона зумовлена комплексом факторів, пов'язаних з різними видами діяльності підприємства. Проте, протягом періоду спостерігались періоди зростання, а також чітко простежується тенденція до розширення основної діяльності та зростання обсягів виробництва.

Аналіз грошових потоків слугує основою для оцінки та прогнозування платоспроможності підприємства, даючи змогу об'єктивно оцінити його фінансовий стан. Від обсягів та швидкості руху грошових коштів, а також від ефективності їх управління залежить платоспроможність та ліквідність підприємства [25].

Динаміка грошового потоку від фінансової діяльності протягом досліджуваного періоду була неоднозначною. У 2022 та 2023 роках цей показник був відсутній, а у 2021 році мав негативне значення (-722 тис. грн.). Загалом, рівень грошового потоку від фінансової діяльності можна вважати прийнятним. Це свідчить про те, що підприємство не залежить від зовнішніх джерел фінансування і має достатньо власних коштів для ведення господарської діяльності.

Згідно з таблицею 2.9, показник Corporate Cash Flow за аналізований період зріс на 9226 тис. грн., або на 166%. Це стало можливим завдяки тому, що на початок періоду підприємство мало достатню кількість коштів для здійснення своєї діяльності.

Щоб підтвердити твердження про стан грошових потоків ТОВ "Агросвіт", пропонується дослідити діяльність компанії, проаналізувавши низку коефіцієнтів, які описують їх стан. Зосередимося на оцінці ліквідності та ефективності грошових потоків за допомогою показників, представлених у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Показники управління грошовими потоками ТОВ «Агросвіт» протягом 2021-2023 рр.

Показник	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, 2023/2021, тис. грн.	Відносне відхилення, 2023/2021, %
Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку	-4,59	-0,08	0,39	4,98	108%
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку	-0,94	-1	-1,01	-0,07	7%
Коефіцієнт ефективності грошового потоку	0,06	0	-0,01	-0,07	117%
Коефіцієнт рефінансування чистого грошового потоку	0,28	5,42	-0,04	-0,32	-114%

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Аналіз змін коефіцієнта достатності чистого грошового потоку виявило, що у 2021-2022 роках підприємство зіткнулося з нестачею коштів, що ускладнювало виконання поточних зобов'язань. Однак, у 2023 році ситуація покращилася: коефіцієнт зріс до 0,39, що на 4,98% більше, ніж у 2021 році. Варто зазначити, що саме у 2021-2022 роках чистий грошовий потік підприємства був негативним, що унеможливило оцінку його ефективності за цей період.

Операційний леверидж не тільки впливає на прибуток, але й визначає рівень ризику діяльності підприємства. Це пов'язано з тим, що він базується на

співвідношенні постійних і змінних витрат.

Для управління прибутком, зокрема операційним, рекомендується використовувати операційний леверидж разом з фінансовим важелем. Це дозволяє оцінити вплив зміни виручки від реалізації на чистий прибуток підприємства, яке використовує позиковий капітал.

Наочно продемонструвати вплив операційного та фінансового левериджу на чистий прибуток можна за допомогою таблиці 2.12

Таблиця 2.12 - Розрахунок ступеня (сили) впливу операційного, операційно-фінансового, фінансового левериджу ТОВ «Агросвіт» протягом 2021 -2023 рр.

Показник	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, 2023/2021, п.	Відносне відхилення, 2023/2021, %
Сила дії операційного важеля	1,185	1,268	1,481	0,296	25%
Сила дії операційно-фінансового важеля	1,185	1,268	1,481	0,296	25%
Сила дії фінансового важеля	1	1	1	0,000	0%
Ефект фінансового важеля	0,006	-0,004	-0,005	-0,011	-183%

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Окрім традиційних методів, варто оцінювати стійкість підприємства, досліджуючи його відповідність "золотому правилу розвитку підприємства" (або "золотому правилу економіки"). Цей принцип дає змогу зрозуміти, чи рухається компанія до головної мети - отримання прибутку [26].

Позитивний розвиток неможливий без фінансової рівноваги. В таблиці 2.13 проаналізовано дотримання "золотого правила фінансування" на прикладі ТОВ "Агросвіт".

Таблиця 2.13.-Показники оцінки дотримання «золотого правила фінансування» ТОВ «Агросвіт» впродовж 2021-2023 рр.

Показники	2 021	2 022	2 023	Абсолютне відхилення, 2023/2021, тис. грн.	Відносне відхилення, 2023/2021, %
Короткострокові активи, тис. грн.	602 143	760 857	738 138	135 995	23%
Короткострокові пасиви, тис. грн.	259 274	301 540	162 037	-97 237	-38%
Співвідношення короткострокових активів і короткострокових пасивів	2,32	2,52	4,56	2	97%

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Таким чином, можна зробити висновок, що до початку воєнного стану підприємство дотримувалося "золотого правила фінансування", забезпечуючи стабільний фінансовий стан. Однак, з введенням воєнного стану, компанія зіткнулася з серйозними проблемами у фінансуванні, а також порушенням звичних для неї каналів збуту продукції.

В умовах воєнного стану, навіть компанії з хорошою кредитною історією відчують труднощі із залученням фінансування. Зниження доходу та обмеження в доступі до внутрішніх ресурсів змушують підприємства шукати фінансування переважно з зовнішніх джерел.

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

3.1 Система раннього прогнозування та реагування на загрози дефолту

Динамічний розвиток ринкової економіки України ставить перед вітчизняними підприємствами нові завдання. Щоб досягти стабільного фінансового стану, компаніям необхідно розширювати сфери діяльності, виходити на нові ринки та постійно вдосконалювати свою продукцію.

Таким чином середовище, яке наразі існує в українському бізнесі вимагає від керівництва глобальних змін як у внутрішній структурі, так і стратегії розвитку. Жорстка конкуренція та нестабільність зовнішнього середовища призводять до того, що не всі компанії мають змогу продовжувати свою діяльність [27].

Тому досягти стабільності можливо лише за умови створення ефективного механізму господарювання. Цей механізм має являти собою цілісну систему, що об'єднує економічні, організаційні, соціальні, фінансові та інші форми та методи ведення бізнесу. Він також має включати методи, інструменти та важелі управління, які найбільш оптимально впливають на всі аспекти функціонування підприємства, з урахуванням як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, обмежень та умов господарської діяльності [28].

Створення такого механізму ґрунтується на системі принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень. Важливо чітко визначити об'єкти та суб'єкти управління економічною стійкістю, обґрунтувати функції управління, виділити структурні елементи механізму та визначити особливості їх використання.

Своєчасне виявлення критичних проблем, які можуть призвести до фінансової кризи або банкрутства, є ключовим завданням для забезпечення

економічної стабільності підприємства. Прогнозування погіршення стану бізнесу полягає в передбаченні та оцінці негативних тенденцій, що можуть спричинити неплатоспроможність, втрату ліквідності, а зрештою - банкрутство або ліквідацію.

Для оперативного виявлення фінансової кризи, визначення її причин та розробки антикризових заходів рекомендується впроваджувати на підприємствах систему раннього попередження та реагування (СРПР).

Система раннього попередження та реагування – це інтегрований інструмент стратегічного та оперативного контролінгу, що сигналізує про потенційні загрози та можливості для підприємства. Вона виявляє та аналізує приховані обставини, які можуть призвести до кризи або втрати потенційних доходів. Основне завдання системи – своєчасне виявлення ознак кризи та прогнозування можливого банкрутства, а також створення додаткових сфер для розвитку. На основі цієї системи будується управління ризиками, що включає їх ідентифікацію, оцінку та нейтралізацію [29].

Таблиця 3.1 – Етапи створення системи раннього попередження та реагування

Етап	Ключовий зміст
Визначення об'єктів внутрішнього та зовнішнього аналізу.	Ключовими напрямками внутрішньої діагностики є фінансова, виробнича та організаційна сфери, тоді як зовнішня діагностика зосереджується на аналізі ринкової ситуації, макроекономічних умов країни та економіко-правового середовища функціонування підприємства.
Визначення ключових показників, що сигналізують про потенційні ризики та негативні тенденції.	Необхідно визначити показники, що відповідають обраним раніше напрямкам моніторингу.
Встановлення допустимих меж коливання показників та визначення безпечних діапазонів їх змін.	На цьому етапі визначається, наприклад, зона безпеки, яка являє собою позитивну різницю між фактичною виручкою від реалізації та виручкою, що відповідає точці беззбитковості, тощо.
Створення чітких аналітичних цілей для аналітичних центрів.	Прикладами таких завдань можуть бути прогнозування банкрутства, SWOT-аналіз та інші аналогічні дослідження.
Створення інформаційних каналів.	Налагодження ефективної комунікації між джерелами інформації та Системою розробки та реалізації рішень (СРЗР), а також між СРЗР та керівниками усіх рівнів.
Консолідація отриманих аналітичних висновків та розробка пропозицій і рекомендацій.	Зосереджене на подоланні слабких сторін та посиленні сильних сторін шляхом прийняття ефективних управлінських рішень.

Джерело: розроблено автором на основі [28]

Точність та ефективність (СРПР) для великих підприємств значною мірою залежить від комплексного підходу до вибору індикаторів раннього попередження.

Враховуючи масштаб та складність діяльності великих компаній, необхідно використовувати широкий спектр індикаторів, що охоплюють різні аспекти їх функціонування.

Окрім внутрішніх показників, таких як фінансові, операційні та інші ключові показники ефективності (КРІ), важливо враховувати зовнішні фактори, що можуть впливати на діяльність підприємства.

Для великих підприємств особливо важливо використовувати передові аналітичні інструменти та методики для обробки великих обсягів даних та виявлення прихованих закономірностей. Це дозволить не лише своєчасно виявляти потенційні проблеми та ризики, але й прогнозувати майбутні тенденції та можливості для розвитку.

Вибір та моніторинг релевантних індикаторів є невід'ємною частиною ефективної СРПР для великих підприємств, оскільки це дозволяє приймати стратегічні рішення на основі об'єктивної та актуальної інформації, забезпечуючи стабільний розвиток та конкурентну перевагу на ринку.

Пандемія COVID-19 та війна в Україні стали серйозними випробуваннями для бізнесу в усьому світі. Проте, компанії, які мали впроваджену систему раннього прогнозування та реагування, змогли значно пом'якшити негативні наслідки цих криз.

Під час пандемії COVID-19 система допомогла бізнесу передбачити можливі перебої у ланцюгах постачання, закриття кордонів та зміни у попиті після того як були запроваджені карантини та обмеження. Це дозволило компаніям завчасно знайти альтернативних постачальників, переорієнтувати виробництво та розробити нові стратегії продажів. Наприклад, деякі виробники одягу швидко переключились на виготовлення медичних масок та захисних костюмів, що дозволило їм не лише зберегти, а й збільшити обсяги виробництва.

Війна в Україні також продемонструвала важливість системи раннього прогнозування та реагування. Компанії, які мали плани дій на випадок військових конфліктів, змогли швидко евакуювати персонал, захистити активи та перемістити виробництво у безпечніші регіони. Це дозволило їм уникнути значних фінансових

втрат та зберегти бізнес.

Таким чином, Закарпатська та Львівська області стали найпривабливішими для релокації бізнесу, прийнявши 120 та 199 компаній відповідно. Серед інших популярних областей – Чернівецька (78) та Івано-Франківська (70) [30].

Крім того, система допомогла бізнесу адаптуватися до нових реалій, спричинених війною. Компанії змогли швидко перебудувати логістичні ланцюги, знайти нові ринки збуту та розробити нові продукти та послуги, що відповідають потребам воєнного часу.

Таким чином, досвід пандемії COVID-19 та війни в Україні підтвердив, що система раннього прогнозування та реагування є невід'ємним інструментом для бізнесу у сучасному нестабільному світі. Вона дозволяє компаніям не лише вижити у кризових ситуаціях, а й використати їх як можливості для розвитку та зміцнення своїх позицій на ринку.

Також варто у рамках системи раннього попередження та реагування доцільно запровадити моніторинг показника PD та вживати заходи у разі суттєвого погіршення відповідного показника.

Система моніторингу фінансового стану та загроз дефолту є комплексним інструментом, що дозволяє оцінювати фінансову стійкість підприємства, враховуючи вимоги регулятора та ринкові реалії. Вона поєднує в собі як традиційні фінансові показники, так і специфічні методики, визначені Постановою НБУ №351 "Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями". Система базується на зборі та обробці різноманітних даних, включаючи фінансові звіти, макроекономічні показники, галузеві дані кредитну історію.

Аналіз зібраних даних включає розрахунок фінансових коефіцієнтів, оцінку інтегрального показника фінансового стану. Також проводиться розрахунок ймовірності дефолту (PD), що включає визначення класу ризику позичальника та розрахунок PD на основі статистичних моделей, експертних оцінок та рейтингів.

Інтерпретація та візуалізація результатів дозволяє визначити рівень ризику. При цьому враховуються вимоги Постанови НБУ №351 щодо формування резервів

на покриття можливих втрат. На основі отриманих результатів розробляються рекомендації щодо покращення фінансового стану та зниження ризику дефолту.

У рамках системи раннього попередження та реагування на фінансові ризики, доцільно запровадити моніторинг показника ймовірності дефолту (PD). Це дозволить виявляти потенційні проблеми на ранніх стадіях та вживати заходів для запобігання дефолту. Моніторинг PD в рамках СППР включає регулярний розрахунок PD для всіх позичальників або груп позичальників з урахуванням актуальних фінансових даних, кредитної історії. Встановлення порогових значень для кожного класу ризику позичальника дозволить сигналізувати про суттєве погіршення фінансового стану та підвищення ризику дефолту.

Важливо відстежувати не лише абсолютні значення PD, але й їх динаміку, оскільки різке зростання PD може свідчити про погіршення фінансового стану позичальника навіть за умови, що абсолютне значення PD залишається нижче порогового рівня. У разі суттєвого погіршення PD необхідно провести детальний аналіз причин такого погіршення.

Заходи у разі суттєвого погіршення PD можуть включати посилення моніторингу, перегляд умов кредитування (підвищення процентної ставки, вимога додаткового забезпечення, скорочення терміну кредиту), реструктуризацію заборгованості (зміна графіку погашення кредиту, надання кредитних канікул) або звернення стягнення на заставу у разі неможливості виконання позичальником своїх зобов'язань.

Запровадження моніторингу PD в рамках СППР є важливим кроком для підвищення фінансової стійкості підприємства.

3.2 Заходи із забезпечення стійкості підприємств до геополітичних криз

Фінансова стабільність ТОВ «Агросвіт» безпосередньо залежить від ефективності його роботи у виробничій, комерційній та фінансовій сферах. Для збільшення обсягів продажів необхідно активізувати збутову діяльність. Досягнення бажаного результату можливе завдяки застосуванню різних методів стимулювання збуту, таких як поміrne зниження цін та проведення масштабної рекламної кампанії.

Оптимізація дебіторської заборгованості є ключовим інструментом покращення фінансово-економічної діяльності ТОВ "Агросвіт". Це передбачає вибір оптимальних строків оплати та форм розрахунків з клієнтами, таких як передоплата, відстрочка платежу або оплата після відвантаження.

Надання відстрочки платежу, незважаючи на ризики, може бути вигідним для стимулювання збуту та збільшення прибутку, особливо в умовах високої конкуренції. Однак, це може призвести до необхідності залучення короткострокових кредитів для покриття тимчасової нестачі коштів.

Рефінансування дебіторської заборгованості може здійснюватися через факторинг, облік векселів, форфейтинг або примусове стягнення, включаючи судові позови.

Рефінансування дебіторської заборгованості має низку переваг для сільськогосподарського господарства, зокрема поліпшення ліквідності, зниження фінансових ризиків та звільнення від необхідності самостійно стягувати борги. При виборі методу рефінансування необхідно враховувати вартість послуг, строки погашення заборгованості та фінансовий стан боржника.

Таким чином, ефективне управління дебіторською заборгованістю, включаючи її оптимізацію та рефінансування, є важливим фактором успіху ТОВ "Агросвіт".

Важливим кроком у зміцненні фінансового стану підприємства є ефективне використання внутрішніх резервів. Це досягається шляхом реструктуризації

активів, тобто зміни їх структури та складу, а також перетворення наявних матеріальних та фінансових ресурсів у грошову форму.

Реструктуризація активів включає такі заходи як виявлення та використання прихованих резервів, тобто аналіз активів для виявлення невикористаних можливостей та їх залучення до господарської діяльності. Отримання доходу від активів, які не задіяні у виробничому процесі, оренда невикористаних основних фондів. Оптимізація оборотного капіталу, використання сировини та матеріалів, а також позбавлення від підрозділів та об'єктів основних фондів, які не приносять достатнього прибутку.

Комплексне застосування цих заходів дозволяє підприємству покращити фінансовий стан, підвищити ліквідність та ефективність використання активів.

Окрім того, фінансовий стан ТОВ «Агросвіт» можна покращити завдяки прогнозуванню та моніторингу. Адже для ефективного управління виробництвом та активного впливу на господарські та фінансові показники, необхідно постійно відстежувати поточний стан підприємства та його зміни.

Також важливо звернути на специфіку підприємства, оскільки бізнес є сезонний, тому компанії надзвичайно важливо ефективний збут виробленого насіння. Зберігання таких запасів пов'язане з низкою ризиків та витрат, особливо враховуючи його обмежений термін придатності.

Це допоможе забезпечити мінімізація фінансових втрат адже продаж навіть за зниженою ціною, дозволяє частково компенсувати витрати на його виробництво та зберігання. Також в свою чергу це призведе до звільнення складських приміщень адже забезпечиться рух нових запасів, які б могли принести більший дохід підприємству.

Таким чином зменшаться додаткові витрати на зберігання насіння пов'язане з опаленням, вентиляцію, дезінфекцію та інші заходи, спрямовані на підтримку його якості. Тому, буде забезпечення підтримка іміджу компанії адже збут неліквідного товару за зниженою ціною або його утилізація демонструють відповідальний підхід до якості продукції та турботу про інтереси клієнтів.

Ще одним заходом для забезпечення платоспроможності є державні гранти,

спрямовані на підтримку сільськогосподарських підприємств в умовах війни. Гранти надають компаніям додаткові фінансові ресурси, що дозволяє їм покривати поточні витрати, такі як заробітна плата, оплата комунальних послуг, закупівля сировини та матеріалів. Це, у свою чергу, покращує ліквідність компаній, тобто їх здатність своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання.

Завдяки грантам компанії можуть погасити частину своїх боргів або уникнути їх накопичення. Це зменшує фінансовий тиск на компанії та покращує їх фінансову стійкість. Вони можуть бути використані для фінансування інвестиційних проектів, таких як модернізація обладнання, впровадження нових технологій, розширення виробництва. Це сприяє підвищенню ефективності та конкурентоспроможності компаній, що в довгостроковій перспективі збільшує їх доходи та прибутковість [32].

Компанії, які отримують державні гранти, стають більш привабливими для кредиторів та інвесторів. Це полегшує їм доступ до додаткових фінансових ресурсів, необхідних для розвитку бізнесу. Це допоможе компанії зберегти робочі місця та уникнути скорочень персоналу. Це сприяє соціальній стабільності та зменшує негативні наслідки війни для економіки країни.

Формування резервів є критичним заходом для забезпечення стійкості підприємства з виробництва насіння, особливо в умовах геополітичних криз, коли елеватори знаходяться на окупованих територіях. Геополітичні кризи призвели до непередбачуваних коливань цін на насіння, сировину та енергоносії, що робить резерви важливими для згладжування цих коливань та забезпечення стабільності доходів. Крім того, проблеми з логістикою та постачанням, спричинені кризою, можуть ускладнити доступ до елеваторів на окупованих територіях, тому резерви насіння, палива та інших ресурсів забезпечать безперебійність виробництва.

Фінансова стабільність підприємства також під загрозою під час військових дій, оскільки доступ до кредитів може бути обмежений, а процентні ставки зростуть. Резерви слугуватимуть фінансовою подушкою безпеки, дозволяючи виконувати зобов'язання перед кредиторами та працівниками, навіть якщо активи на окупованих територіях тимчасово недоступні. Крім того, форс-мажорні

обставини, такі як військові дії чи стихійні лиха, можуть призвести до втрати врожаю або пошкодження елеваторів. Резерви допоможуть відновити діяльність та компенсувати втрати.

Отже, для досягнення стабільного фінансового стану, фінансовому менеджменту підприємства слід зосередитися на розробці та впровадженні системи аналізу та оцінки фінансового стану, адаптованої до специфіки його діяльності на аграрному ринку, цілей фінансової стратегії та політики, фінансового мислення власників, а також враховуючи поточні реалії воєнного стану.

Першочерговим кроком на шляху до покращення фінансового стану підприємства в сучасних економічних умовах є пошук оптимального співвідношення власного та позикового капіталу, що забезпечить мінімальний фінансовий ризик за умови максимальної рентабельності власного капіталу.

ВИСНОВКИ

У результаті виконання бакалаврської роботи, у якій вирішено науково-практичне завдання розроблення комплексного підходу до забезпечення платоспроможності корпоративних підприємств в умовах геополітичних криз, враховуючи специфіку української економіки, та запропонування практичні рекомендації щодо його впровадження, сформульовано наступні висновки та рекомендації.

1. Геополітичні кризи, такі як військові конфлікти, торговельні війни, пандемії та інші масштабні потрясіння, несуть значні ризики для фінансової стабільності підприємств. Їхніми наслідками є порушення ланцюгів постачання, які в свою чергу порушують ринки збуту, зумовлюють зростання витрат та зниження доходів, що негативно впливає на платоспроможність.

Зокрема, актуальним є аналіз впливу конкретних геополітичних криз на платоспроможність підприємств саме сільськогосподарської галузі, а також розробка рекомендацій щодо застосування інструментів забезпечення платоспроможності в різних кризових сценаріях з урахуванням специфіки сільського господарства.

Забезпечення платоспроможності в кризових умовах вимагає комплексного підходу, що включає стратегічне планування, фінансовий менеджмент, управління ризиками та операційну адаптацію. Необхідно враховувати як внутрішні фактори (фінансовий стан, структура активів та пасивів), так і зовнішні (політична ситуація, економічні умови, конкурентне середовище).

Платоспроможність є критично важливим аспектом фінансової стабільності підприємства, що визначає його здатність виконувати свої фінансові зобов'язання та забезпечувати сталий розвиток. На платоспроможність впливає широкий спектр факторів, включаючи економічні умови, політичну ситуацію, стан фінансової системи, міжнародні відносини, а також ефективність внутрішнього управління підприємством.

Нездатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання може

призвести до банкрутства, тому своєчасне виявлення проблем та вжиття відповідних заходів є критично важливими. Пандемія COVID-19 та військові дії завдали значної шкоди українським підприємствам, що призвело до зниження їх платоспроможності та збільшення кількості банкрутств.

2. Ризик дефолту є ключовим фактором при оцінці фінансового стану підприємства. Оцінити ризик дефолту можна шляхом аналізу фінансової звітності (вивчення балансу, звіту про прибутки та збитки, звіту про рух грошових коштів), використання кредитних рейтингів (оцінка рейтингових агентств, таких як Standard & Poor's, Moody's, Fitch). Аналіз фінансових показників та ринкових умов допомагає підприємству зрозуміти, чи зможе воно своєчасно виконувати свої зобов'язання та запобігти дефолту.

Виявлення потенційних проблем, таких як високий рівень заборгованості, низька рентабельність або несприятливі макроекономічні умови, дає змогу вжити заходів для їх усунення, включаючи реструктуризацію боргу та оптимізацію операційних витрат. Це важливий інструмент для прийняття стратегічних рішень, що дозволяє оцінити власну фінансову стійкість, розробити стратегії управління ризиком, оптимізувати структуру капіталу.

3. Війна в Україні призвела до значних втрат у морському секторі, особливо в українських портах. Незважаючи на часткове відновлення експорту завдяки Чорноморській зерновій угоді, її призупинення знову поставило під питання майбутнє морської торгівлі.

Сільське господарство України, незважаючи на значні втрати, залишається ключовою галуззю економіки, забезпечуючи зайнятість, виробництво та експорт.

Війна в Україні спричинила значні зміни в економіці країни, зокрема міграцію та мобілізацію працездатного населення, що призвело до нестачі кваліфікованих кадрів та скорочення надходжень до бюджету.

Енергетична криза, спричинена втратою доступу до російського газу та санкціями, стала серйозним викликом для Європи. Зростання цін на енергоносії та загроза енергетичній безпеці змусили країни шукати альтернативні джерела енергії.

4. У дипломній роботі було аналізовано підприємство ТОВ «Агросвіт», яке спеціалізується на виробництві та продажу посівного насіння.

Фінансова стійкість ТОВ «Агросвіт» зростала протягом 2021-2023 років, про що свідчить збільшення коефіцієнта автономії. Компанія не залежить від позикових коштів, що позитивно впливає на її фінансову стабільність.

Щодо фінансових результатів, то спостерігається зниження ЕВІТ та NOPAT, що вказує на зменшення прибутковості основної діяльності. Водночас EBITDA зріс, що може бути пов'язано зі збільшенням обсягів виробництва.

Структура капіталу компанії характеризується високою часткою нерозподіленого прибутку (93-96%) та незначною часткою резервного капіталу (1%). Позиковий капітал зменшився протягом досліджуваного періоду, що свідчить про зниження залежності від зовнішніх джерел фінансування.

5. У 2023 році спостерігалось зменшення надходжень коштів, що може негативно вплинути на ліквідність та платоспроможність компанії. Проте, компанія намагається забезпечити позитивного чистого руху коштів від операційної діяльності, що свідчить про розширення основної діяльності та зростання обсягів виробництва.

Аналіз коефіцієнтів управління грошовими потоками показав, що у 2021-2022 роках у підприємства спостерігався дефіцит коштів, але у 2023 році ситуація покращилася.

Війна в Україні суттєво вплинула на аграрний сектор, зокрема на вирощування та зберігання кукурудзи. Зменшення імпорту насіння, втрата елеваторних потужностей та вимушене зберігання кукурудзи в полі на зиму, які мають довгострокові наслідки для українського аграрного сектору.

6. У ході дослідження фінансового стану ТОВ «Агросвіт» виявлено неоднозначну динаміку грошових потоків. Спостерігалось зменшення надходжень коштів, що може негативно вплинути на платоспроможність підприємства. Разом з тим, компанія досягла позитивного чистого руху коштів від операційної діяльності, що свідчить про розширення основної діяльності та зростання обсягів виробництва.

Аналіз коефіцієнтів ліквідності та ефективності грошових потоків показав

покращення ситуації у 2023 році порівняно з попередніми періодами. Проте, підприємство все ще має проблеми з покриттям поточних зобов'язань.

Аналіз дотримання "золотого правила фінансування" показав позитивну динаміку у співвідношенні короткострокових активів та пасивів, що свідчить про покращення фінансової стійкості підприємства.

У дослідженні було проаналізовано вплив геополітичних криз на діяльність підприємств та розглянуто заходи щодо забезпечення їхньої стійкості.

7. Динамічне середовище українського бізнесу, що характеризується жорсткою конкуренцією, нестабільністю та кризовими явищами, такими як пандемія COVID-19 та війна в Україні, вимагає від підприємств постійного вдосконалення та адаптації. Для забезпечення стабільності та успішного розвитку компанії повинні створювати ефективні механізми управління, ключовим з яких є система раннього попередження та реагування (СРПР).

СРПР дозволяє виявляти потенційні загрози та можливості на ранніх стадіях, що дає змогу підприємствам вживати своєчасних заходів для мінімізації негативних наслідків та використання нових можливостей. Для великих підприємств СРПР має бути комплексною та включати широкий спектр індикаторів, враховуючи як внутрішні фінансові та операційні показники, так і зовнішні фактори, такі як макроекономічні умови, зміни в законодавстві.

8. Важливим елементом СРПР є моніторинг ймовірності дефолту (PD), який дозволяє виявляти позичальників з підвищеним ризиком невиконання зобов'язань та вживати заходів для мінімізації втрат. Досвід пандемії COVID-19 та війни в Україні підтвердив ефективність СРПР, оскільки компанії, які мали таку систему, змогли краще адаптуватися до кризових умов, мінімізувати втрати та знайти нові можливості для розвитку.

Система моніторингу фінансового стану та загроз дефолту є важливим інструментом для оцінки фінансової стійкості підприємства. Вона дозволяє враховувати вимоги регулятора та ринкові реалії, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Запропоновано конкретні заходи щодо підвищення стійкості підприємств до

геополітичних криз. Зокрема, для ТОВ "Агросвіт" рекомендовано активізувати збутову діяльність, оптимізувати дебіторську заборгованість, ефективно використовувати внутрішні резерви та впровадити систему аналізу та оцінки фінансового стану.

Загалом, дослідження показало, що комплексний підхід до управління ризиками та використання інструментів прогнозування є ключовими факторами успішного подолання геополітичних криз та забезпечення сталого розвитку підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. SOLVENCY SUPPORT FOR ENTERPRISES / C. Ebeke et al. IMF. URL: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/covid19-special-notes/en-speical-series-on-covid-19-solvency-support-for-enterprises.ashx> (date of access: 13.03.2024).
2. Томчук, О. (2023). АНАЛІЗ ПЛАТІЖНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ЇЇ В ОБЛІКУ: СУТНІСТЬ, КЛАСИФІКАЦІЯ, ОЦІНКА. *Економіка та суспільство*, (51). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-16>
3. Bernanke C. B. S. The Economic Outlook and Monetary Policy. <https://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/bernanke20100827a.htm>. URL: <https://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/bernanke20100827a.htm> (date of access: 11.03.2024).
4. Sun T. Analysis of Long-Term Solvency of Enterprises. *2021 4th International Workshop on Advances in Social Sciences*. 2021. P. 58–61.
5. Кодекс України з процедур банкрутства : Кодекс України від 18.10.2018 р. № 2597-VIII : станом на 8 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 09.03.2024).
6. Jayadev M. Predictive Power of Financial Risk Factors: An Empirical Analysis of Default Companies. *Vikalpa: The Journal for Decision Makers*. 2006. Vol. 31, no. 3. P. 45–56. URL: <https://doi.org/10.1177/0256090920060304> (date of access: 07.03.2024).
7. Team C. Default Risk. *Corporate Finance Institute*. URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/commercial-lending/default-risk/> (date of access: 12.03.2024).
8. Nicole Serino, Patrick Drury Byrne. Default, Transition, and Recovery: Corporate Defaults Jumped 80% In 2023 To 153. *S&P Global*.

- URL: <https://www.spglobal.com/ratings/en/research/articles/240116-default-transition-and-recovery-corporate-defaults-jumped-80-in-2023-to-153-12968832> (date of access: 17.03.2024).
9. UNCTAD (2022), *The war in Ukraine and its effects on maritime trade logistics*, https://unctad.org/system/files/official-document/osginf2022d2_en.pdf (accessed on 16.03.2024).
 10. Impacts of Russia's war of aggression against Ukraine on the shipping and shipbuilding markets. *OECD*. URL: <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/impacts-of-russia-s-war-of-aggression-against-ukraine-on-the-shipping-and-shipbuilding-markets-4f925e43/> (date of access: 06.03.2024).
 11. In 30 attacks, Russia has caused \$26.1 million in damages to Ukrainian ports since grain deal ended. *Ukraine News Premier Independent English-language Source – The New Voice of Ukraine*. URL: <https://english.nv.ua/business/damage-from-russian-attacks-on-ukrainian-ports-tops-26-1-million-usd-50388753.html> (date of access: 06.03.2024).
 12. Grygorenko Y. Ukrainian sea corridor performance for half a year – Posts – GMK Center. *GMK*. URL: <https://gmk.center/en/posts/ukrainian-sea-corridor-performance-results-for-half-a-year/> (date of access: 09.03.2024).
 13. Carson R., Kondo M., Johnson C. US Dollar Bears Risk Being 'Gloriously Wrong' as Global Rates Fall. *Bloomberg*. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-03-20/-gloriously-wrong-dollar-bets-derailed-by-synced-central-banks> (date of access: 21.03.2024).
 14. Sobel M. Outlook 2024: More commotion than motion in foreign exchange markets - OMFIF. *OMFIF*. URL: <https://www.omfif.org/2024/01/outlook-2024-more-commotion-than-motion-in-foreign-exchange-markets/> (date of access: 14.03.2024).
 15. Saqib A. Dollar's rally supercharged by diverging US rate outlook. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/markets/currencies/dollars-rally-supercharged-by-diverging-us-rate-outlook-2024-04-15/> (date of access: 17.04.2024).
 16. Стащук О., Шостак Л., Булик Д. БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ В

- УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44.
URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-29> (дата звернення: 28.02.2024).
17. Khraiche M., Boudreau J. W., Chowdhury M. S. R. Geopolitical risk and stock market development. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*. 2023. P. 101847. URL: <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2023.101847> (date of access: 29.03.2024).
18. The Global Risks Report 2023, 18th edition. January 2023 URL: <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2023/> (date of access: 29.03.2024).
19. Geopolitical risk and corporate payout policy / S. Adra et al. *International Review of Financial Analysis*. 2023. P. 102613. URL: <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2023.102613> (date of access: 30.03.2024).
20. Геополітичні та геоекономічні зміни, формовані під впливом російської агресії, та оновлення місця України у світовому просторі / Наук. ред. В.Юрчишин. — Київ: Центр Разумкова, 2022.
21. Inflation rate, average consumer prices. *IMF*. URL: <https://www.imf.org/external/datamapper/PCPIPCH@WEO/EUQ/NMQ> (date of access: 16.03.2024).
22. Ukraine: Firms through the War / M. Gillaizeau et al. World bank group, 2023. 127 p.
23. Економічна правда. Бізнес в умовах війни: хто зазнав найбільших втрат та як відновлюються підприємства. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/03/23/684549/> (дата звернення: 07.03.2024).
24. Закон України «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями»: станом на 30.12.2022/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (дата звернення: 15.04.2024)

- 25.Налукова Н., Кулина Г. Оцінка ефективності управління грошовими потоками підприємства. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. Вип. 1. С. 49-58
- 26.Дончак Л.Г., Ціхановська О.М. Ділова активність підприємства та шляхи її зміцнення. *Економіка і суспільство*.2017.Вип.10.С.250-255
- 27.Троц І.В. Система раннього попередження та реагування як спосіб виявлення загрози банкрутства підприємства / І.В. Троц // Тенденції управління фінансовими та інноваційними процесами в умовах ринкових перетворень: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (2 березня 2012 р.). - Вінниця : ВНТУ, 2012. - С. 384-387.
- 28.Мурашко І., Сітак І. СИСТЕМА РАННЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РЕАГУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Т. 13, № 2. С. 172–178.
- 29.Beltramone L., Gomes R. C. Earthquake Early Warning Systems as an Asset Risk Management Tool. *CivilEng.* 2021. Vol. 2, no. 1. P. 120–133. URL: <https://doi.org/10.3390/civileng2010007> (date of access: 19.04.2024).
30. Дячкіна А. Економічна правда. Понад 800 українських бізнесів переїхали через війну. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/10/23/705743/> (дата звернення: 10.05.2024).
- 31.Дослідження стану бізнесу в Україні. Київ : Дія Бізнес, Мінцифра, 2023. 81 с.
- 32.МІНІСТРЕСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ. Уряд розширив умови надання грантів на розвиток садівництва. *МІНАГРО*. URL: <https://minagro.gov.ua/news/uriad-rozshyruv-umovy-nadannia-hrantiv-na-rozvytok-sadivnytstva> (дата звернення: 15.05.2024).
- 33.Халатур С., Бровко Л., Моруга Т. МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ. *Економіка та держава*. 2017. Т. 12. С. 56–60.
- 34.Федорова Т. С. ПОКАЗНИКИ ОПТИМАЛЬНОСТІ СТРУКТУРИ

КАПІТАЛУ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ПІДПРИЄМСТВ. Цифрова економіка та економічна безпека. 2023. № 5 (05). С. 26–32. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.5-4> (дата звернення: 10.03.2024).

35.Терещенко О. О., Проскура К. П. КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЗНАК ДІЙ З ПРИХОВУВАННЯ БАНКРУТСТВА, ФІКТИВНОГО БАНКРУТСТВА ЧИ ДОВЕДЕННЯ ДО БАНКРУТСТВА. 2022. URL: https://pravojustice.eu/storage/app/media/critical_analysis_methodological_recommendations.pdf (дата звернення: 22.03.2024).

36.Ukraine - Credit Rating. TRADING ECONOMICS | 20 million INDICATORS FROM 196 COUNTRIES. URL: <https://tradingeconomics.com/ukraine/rating> (date of access: 22.03.2024).

37.Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : Постанова Нац. банку України від 30.06.2016 р. № 351 : станом на 24 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (дата звернення: 17.03.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1- Показники оцінки фінансової стійкості підприємств

Назва показника	Формула розрахунку	Розрахунок	Орієнтовне значення
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	<u>Власний капітал</u>	<u>Ряд. 1495</u>	> 0,5
	Валюта балансу	Ряд. 1900	
Коефіцієнт фінансування (заборгованості)	<u>Позичковий капітал</u>	<u>Ряд.1900- 1495</u>	< 1
	Власний капітал	Ряд. 1495	
Коефіцієнт фінансової стійкості	Власний і довгостроковий <u>позиковий капітал</u>	<u>(Ряд. 1495 + ряд 1595)</u>	збільшення
	Валюта балансу	Ряд. 1900	

Джерело: сформовано автором на основі даних [34]

Додаток Б

Таблиця Б.1– Склад і структура позикових коштів підприємства за 2021 – 2023 рр., тис. грн.

Показники	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення 2023/2021	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Поточна кредиторська заборгованість за :	244 678	94,37%	280 268	92,95%	138 883	85,71%	- 105 795	-43,24%
товари, роботи, послуги	34 278	13,22%	51 509	17,08%	38 179	23,56%	3 901	11,38%
розрахунками з бюджетом	11 750	4,53%	12 864	4,27%	13 405	8,27%	1 655	14,09%
розрахунками зі страхування	364	0,14%	403	0,13%	901	0,56%	537	147,50%
розрахунками з оплати праці	1 353	0,52%	1 848	0,61%	3 766	2,32%	2 413	178,33%
за одержаними авансами	40 471	15,61%	100 455	33,31%	31	0,02%	- 40 440	-99,92%
із внутрішніх розрахунків	156 461	60,35%	113 189	37,54%	82 601	50,98%	- 73 860	-47,21%
Поточні забезпечення	13 871	5,35%	17 530	5,81%	20 724	12,79%	6 853	49,41%
Інші поточні зобов'язання	725	0,28%	3 742	1,24%	2 430	1,50%	1 705	235,17%
Разом	259 274	100%	301 540	100%	162 037	100%	- 97 237	-37,50%

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Додаток В

А К Т И В	Код рилка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
І	2	3	4
І. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	245	185
первісна вартість	1001	682	704
накопичена амортизація	1002	437	519
Незавершені капітальні інвестиції	1005	54	-
Основні засоби	1010	113 991	95 178
первісна вартість	1011	273 552	273 990
знос	1012	159 561	178 812
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	232	214
Відстрочені податкові активи	1045	8 140	9 613
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом І	1095	122 662	105 190
ІІ. Оборотні активи			
Запаси	1100	437 558	474 829
виробничі запаси	1101	134 424	165 969
незавершене виробництво	1102	264 958	201 031
готова продукція	1103	38 176	107 829
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2 415	2 130
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	11 695	10 750
з бюджетом	1135	744	9 323
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	283 860	220 371
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3 917	598
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	2 287	14 891
готівка	1166	2	2
рахунки в банках	1167	2 285	14 889
Витрати майбутніх періодів	1170	195	214
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	18 186	5 032
Усього за розділом II	1195	760 857	738 138
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	883 519	843 328

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
I	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (паіовий) капітал	1400	24 418	24 418
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	5 930	5 930
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	551 631	650 943
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	581 979	681 291
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	51 509	38 179
розрахунками з бюджетом	1620	12 864	13 405
у тому числі з податку на прибуток	1621	12 407	12 562
розрахунками зі страхування	1625	403	901
розрахунками з оплати праці	1630	1 848	3 766
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	100 455	31
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	113 189	82 601
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	17 530	20 724
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	3 742	2 430
Усього за розділом III	1695	301 540	162 037
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	883 519	843 328

Рисунок В.1-Баланс підприємства у 2023 році

Додаток Г

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	846 950	811 715
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Зобов'язаність реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(664 163)	(628 400)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	182 787	183 315
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
інші операційні доходи	2120	162 835	156 892
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, звільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(22 271)	(12 600)
Витрати на збут	2150	(16 646)	(2 934)
інші операційні витрати	2180	(183 321)	(180 107)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	123 384	144 566
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
інші фінансові доходи	2220	530	55
інші доходи	2240	5	1 367
у тому числі:	2241	-	-
дохід від фінансових допомоги			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
інші витрати	2270	(111)	(142)
Прибуток (збиток) до впливу обізнаності на монетарні статті	2275	-	-

і продовження додатка 4

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	123 808	145 846
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(24 496)	(27 125)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	99 312	118 721
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	99 312	118 721

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	175 335	192 868
Витрати на оплату праці	2505	79 700	59 780
Відрахування на соціальні заходи	2510	14 791	11 258
Амортизація	2515	19 376	17 643
Інші операційні витрати	2520	136 976	182 500
Разом	2550	426 178	464 049

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Рисунок Г.1-Звіт про фінансові результати підприємства у 2023 році

Додаток Д

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	869 856	1 037 490
Повернення податків і зборів	3005	-	-
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	-	-
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	2 436	120 103
Надходження від повернення авансів	3020	49 785	12 475
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	677	272
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	43
Надходження від операційної оренди	3040	-	-
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	723	606
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(485 393)	(466 712)
Праці	3105	(58 706)	(45 282)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(15 275)	(11 938)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(56 476)	(83 303)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(25 813)	(27 341)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(15 341)	(43 614)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(15 322)	(12 348)
Витрачання на оплату авансів	3135	(265 580)	(517 186)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(1 359)	(1)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(27 760)	(31 976)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	12 928	14 591
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	5	1 367
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	-	-

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(487)	(19 262)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(-)	(-)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-482	-17 895
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	-
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	-	-
Сплату дивідендів	3355	(-)	(-)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(-)	(-)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(-)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(-)	(-)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-	-
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	12 446	-3 304
Залишок коштів на початок року	3405	2 287	5 595
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	158	(4)
Залишок коштів на кінець року	3415	14 891	2 287

Рисунок Д.1-Звіт про рух грошових коштів у 2023 році

Додаток Е

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	210	245
первісна вартість	1001	560	682
накопичена амортизація	1002	350	437
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	54
Основні засоби	1010	116 046	113 991
первісна вартість	1011	258 051	273 552
знос	1012	142 005	159 561
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі			
інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	64	232
Відстрочені податкові активи	1045	4 069	8 140
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	120 389	122 662
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	358 133	437 558
виробничі запаси	1101	94 950	134 424
незавершене виробництво	1102	174 122	264 958
готова продукція	1103	89 061	38 176
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3 436	2 415
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	134 085	195 822
з бюджетом	1135	1	744
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	93 640	99 733
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	477	3 917
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	5 595	2 287
готівка	1166	5	2
рахунки в банках	1167	5 590	2 285
Витрати майбутніх періодів	1170	32	195
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	6 745	18 186
Усього за розділом II	1195	602 144	760 857
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	722 533	883 519

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
I	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	24 418	24 418
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	5 930	5 930
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	432 910	551 631
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Видучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	463 258	581 979
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	34 278	51 509
розрахунками з бюджетом	1620	11 750	12 864
у тому числі з податку на прибуток	1621	8 551	12 407
розрахунками зі страхування	1625	364	403
розрахунками з оплати праці	1630	1 353	1 848
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	40 471	100 455
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	156 461	113 189
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	13 871	17 530
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	727	3 742
Усього за розділом III	1695	259 275	301 540
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	722 533	883 519

Рисунок Е.1-Баланс підприємства у 2022 році

Додаток Є

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	811 715	631 800
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(628 400)	(472 565)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	183 315	159 235
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	156 892	107 888
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(12 600)	(10 146)
Витрати на збут	2150	(2 934)	(3 350)
Інші операційні витрати	2180	(180 107)	(121 488)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	144 566	132 139
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	55	537
Інші доходи	2240	1 367	3 129
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Витрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(142)	(978)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	145 846	134 827
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(27 125)	(24 828)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	118 721	109 999
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	118 721	109 999

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	192 868	165 321
Витрати на оплату праці	2505	59 780	40 197
Відрахування на соціальні заходи	2510	11 258	7 562
Амортизація	2515	17 643	20 129
Інші операційні витрати	2520	182 500	101 305
Разом	2550	464 049	334 514

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Рисунок Є.1- Звіт про фінансові результати підприємства у 2022 році

Додаток Ж

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	1 037 490	763 238
Повернення податків і зборів	3005	-	-
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	-	-
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	120 103	78 667
Надходження від повернення авансів	3020	12 475	7 213
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	272	624
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	43	253
Надходження від операційної оренди	3040	-	-
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	606	660
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(466 712)	(449 913)
Праці	3105	(45 282)	(29 803)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(11 938)	(7 743)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(83 303)	(59 782)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(27 341)	(19 777)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(43 614)	(32 037)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(12 348)	(7 968)
Витрачання на оплату авансів	3135	(517 186)	(317 985)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(1)	(864)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(31 976)	(20 781)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	14 591	-36 216
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	1 367	3 129
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	-	-

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(19 262)	(17 717)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(-)	(-)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-17 895	-14 588
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	-
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	-	-
Сплату дивідендів	3355	(-)	(722)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(-)	(-)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(-)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(-)	(-)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-	-722
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-3 304	-51 526
Залишок коштів на початок року	3405	5 595	56 619
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	(4)	502
Залишок коштів на кінець року	3415	2 287	5 595

Рисунок Ж.1-Звіт про рух грошових коштів у 2022 році